

Акча-кредит саясаты жөнүндө отчет

(Кыргыз Республикасында инфляция боюнча баяндама).

2015-жылдын I чейреги

Мазмуну

Резюме	3
1-глава. Тышкы чөйрө	4
1.1. Соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдүн экономикалык өнүгүүсү	4
1.2. Дүйнөлүк товардык-чийки зат рыноктору	6
2-глава. Макроэкономикалык жагдай	8
2.1. Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр рыногунда суроо-талап жана сунуш	9
2.2. Тышкы сектор	12
3-глава. Акча-кредит саясаты	16
3.1. Акча-кредит саясатын жүзөгө ашыруу	16
3.2. Финансы рыногунун инструменттери	16
3.3. Монетардык индикаторлор динамикасы	19
4-глава. Инфляция динамикасы	21
4.1. Керектөө бааларынын индекси	21
4.2. Болжолдоолорду айкын маалыматтар менен салыштыруу	22
5-глава. Орто мөөнөттүк болжолдоолор	23
5.1. Тышкы чөйрө тууралуу божомолдоолор	23
5.2. Орто мөөнөттүк болжолдоолор	25

Резюме

2015-жылдын I чейреги ичинде керектөө баа индексинин мааниси, Улуттук банктын жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2015-жылга каралган экономикалык саясаты жөнүндө биргелешкен билдирүүсүндө жана Акча-кредит саясатынын орто мөөнөттүк мезгилге каралган негизги багыттарында аныкталган көрсөткүч чегинде катталган. Мында, инфляциянын жылдык маанисинин өтүп жаткан жылдын баш жагындагы 10,5 пайыздан март айына карата 8,5 пайызга чейин төмөндөшү байкалган. Бүтүндөй алганда, кароого алынган мезгил ичинде инфляция, эң башкысы, азык-түлүктөн башка товарларга баанын өсүшү менен шартталган (бул Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитетинин (УСК) керектөө куржуну параметрлерине электр энергиясына тарифтердин, алкогольдук ичимдиктердин жана тамекинин кымбатташы, акы төлөнүүчү кызмат көрсөтүүлөр баасынын жогорулашы боюнча корректировкалардын киргизилишинен улам жүргөн). Мындан тышкары, 2014-жылы өлкөбүздүн айыл чарбасында өндүрүш көлөмүнүн төмөндөөсү астында жашылча-жемиштерге баанын сезондук жогорулоосу белгиленген. Азык-түлүк жана чийки зат рынокторундагы дүйнөлүк бааны төмөндөтүүчү динамика ички бааларга ооздуктоочу таасирин тийгизүүдө.

Өтүп жаткан жылдын биринчи чейреги ичинде өлкөбүздүн экономикалык өсүшү 7,0 пайыз чегинде катталган, ал эң башкысы, “Кумтөр” алтын кенин казып алуу ишканаларында өндүрүш көлөмүнүн өсүшүнүн эсебинен жетишилген. “Кумтөр” ишканаларын эске албаганда, ИДӨнүн реалдуу өсүшү 3,4 пайызды түзгөн, бул 2014-жылдын ушул эле мезгилиндегиге (4,4 пайыз) салыштырганда төмөн.

2015-жылдын I чейрегинин жыйынтыгы боюнча мамлекеттик бюджет профицити 0,5 млрд сомду же ИДӨгө карата 0,7 пайызды түзгөн (2014-жылдын биринчи чейрегинде 2,0 млрд сом же ИДӨгө карата 2,9 пайыз өлчөмүндөгү тартыштык катталган). 2014-жылдын тиешелүү көрсөткүчүнө салыштырганда кирешелер 3,7 пайызга өскөн, ал эми мамлекеттик бюджеттин жалпы чыгашасы 11,1 пайызга өскөн. Өтүп жаткан жылдын январь-март айларында республикалык бюджеттин кирешелер бөлүгүнүн аткарылышы 105,8 пайызды түзгөн, бул салыктык кирешелердин 104,6 пайызга жана салыктык эмес кирешелердин 114,5 пайызга топтоо планын аткаруунун натыйжасында келип чыккан. Бюджеттин чыгаша бөлүгүн каржылоо 96,4 пайызга аткарылган.

2015-жылдын I чейрегинин жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын төлөм тендеми терс түптөлөт, анын сальдосу 136,3 млн АКШ доллары чегинде бааланууда. Күндөлүк эсеп тартыштыгы 42,0 пайызга кыскарат жана ал 144,9 млн долларды түзөт (ИДӨгө карата 14,1 пайыз). Мындай динамика, эң башкысы, соода балансынын эсеби боюнча көрсөткүчтөрдүн жакшыруусу менен байланыштуу, анын сальдосу 40,7 пайызга кыскарат.

Соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдө экономикалык өсүш арымынын басандашы байкалган. 2015-жылдын биринчи чейрегинин жыйынтыгы боюнча Кытай экономикасынын өсүшү 7,0 пайыз, Казакстанда – 2,2 пайыз чегинде катталган, ал эми Россияда 2,2 пайызга төмөндөө белгиленген.

Улуттук банк өзгөрүлмөлүү алмашуу курсу саясатын жүргүзүүнү уланткан, ал эми валюта рыногунда кескин өзгөрүүлөрдү текшилөө максатында жигердүүлүк менен катышкан. Улуттук банктын валюта интервенциялары боюнча таза позиция I чейрек ичинде 160,9 млн АКШ долларын түзгөн, ал эми кароого алынган мезгил ичинде сом 8,5 пайызга нарксыздаган.

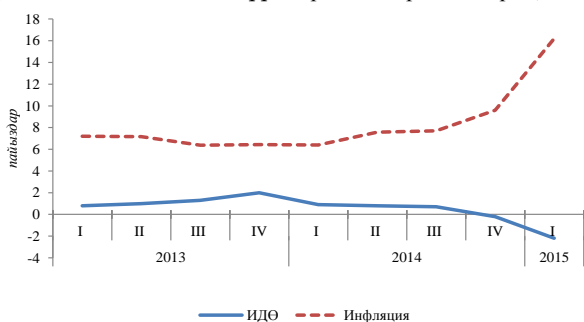
I чейрек ичинде акча базасы 12,5 пайызга төмөндөгөн. Чет өлкө валютасындагы депозиттердин өсүшү M2X кеңири мааниде колдонулуучу акча массасынын жай арымда кыскаруусун шарттаган, ал чейрек ичинде 3,8 пайызга төмөндөгөн.

1-глава. Тышкы чөйрө

1.1. Соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдүн экономикалык өнүгүүсү

1.1.1-график. Россияда ИДӨ жана инфляция динамикасы

(өткөн жылдын тиешелүү чейрегине карата чейрек)

Булагы: Россия Федерациясынын Экономикалык өнүктүрүү министрлиги, «Блумберг» МА

Россия

Россия Федерациясынын Экономикалык өнүгүү министрлигинин баа берүүсү боюнча 2015-жылдын I чейрегинде Россия экономикасынын 2,2 пайызга төмөндөөсү белгиленген, ал эми 2014-жылдын тиешелүү мезгили ичинде ал 0,9 пайызга өскөн эле. Мындай төмөндөө, түзүмдүк проблемалар менен биргеликте Россия жана Батыш өлкөлөрү ортосунда белгиленген санкциялардан улам түптөлгөн кризистин жана 2014-жылы мунайга баанын төмөндөшүнүн натыйжасында келип чыккан. 2015-жылдын январь-март айларында айыл чарбасынан тышкары башка бардык негизги экономикалык көрсөткүчтөр боюнча терс динамика байкалган, мында чекене соода жүгүртүү, айкын эмгек акылар, негизги капиталга инвестициялар, ушундан улам – курулуш көлөмүнүн кыйла төмөндөшү белгиленген.

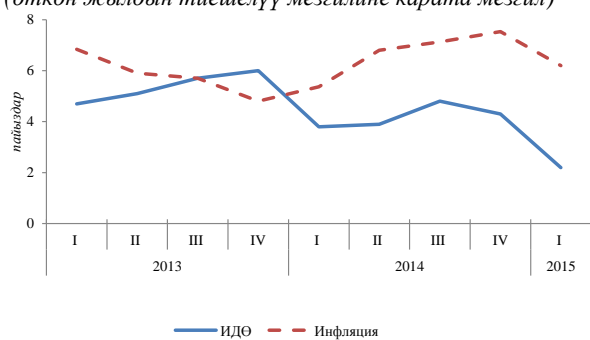
Россия Федерациясынын Мамлекеттик статистика федералдык кызматынын баа берүүсү боюнча I чейрек ичинде орточо алганда инфляция 16,2 пайызды түзгөн, ал эми 2014-жылдын тиешелүү мезгилинде ал 6,4 пайыз чегинде катталган эле. 2015-жылдын март айында инфляция жылдык мааниде алганда эң жогорку чекке - 16,9 пайызга жеткен (ушул эле жылдын апрель айында бул көрсөткүч 16,4 пайызга чейин төмөндөгөн), ошол эле учурда керектөө бааларынын ай ичинде өсүшүнүн басаңдашы байкалган: алсак 2015-жылдын март айында инфляциянын бир ай ичиндеги деңгээли 1,2 пайызды түзгөн, бул өткөн айдагы тиешелүү көрсөткүчкө салыштырганда 1,0 пайыздык пунктка жана январь айына салыштырганда – 2,7 пайыздык пунктка төмөн. Инфляциянын басаңдашына, негизинен, орус рублинин 2014-жылдын декабрь айында кескин төмөндөшүнөн кийин 2015-жылдын февраль-март айларында анын кайра бекемделиши, батыш өлкөлөрүнө карата азык-түлүккө эмбаргонун таасиринин төмөндөшү жана керектөө талабынын кыскарышы шарт түзгөн.

Казакстан

Мунайга жана металлга баадан көз каранды

1.1.2-график. Казакстанда ИДӨ жана инфляция динамикасы

(өткөн жылдын тиешелүү мезгилине карата мезгил)

Булагы: Казакстан Республикасынын статистика боюнча агенттиги

Казакстандын экономикасы алдын ала алынган маалыматтарга ылайык, өткөн жылдын январь-март айларындагы 3,8 пайыздык өсүшкө салыштырганда 2015-жылдын биринчи чейреги ичинде 2,2 пайызга өскөн. Өтүп жаткан жылдын январь-март айларында продукциялардын кыйла өсүшү: байланыш секторунда – 7,3 пайыз, транспорт – 7,0 пайыз, соода – 3,1 пайыз, айыл чарбачылыгы – 3,0 пайыз, курулуш – 1,9 пайыз чегинде катталган. Өнөр жай өндүрүшүндө төмөнкүдөй жаңы тенденция байкалган: эгерде мурда иштеп чыгаруу өнөр жайы чийки зат секторлоруна караганда кыйла тез арымда өскөн болсо, эми анын катышы төмөнкүчө өзгөргөн: биринчи чейректин жыйынтыгы боюнча тоо-кендерин казып алуу өнөр жайында өндүрүш көлөмү 1,1 пайызга, ал эми иштетүү өнөр жайы – 0,5 пайызга өскөн. Иштеп чыгаруу өнөр жайында мунайды кайра иштетүү, тамак-аш азыктарын, суусундуктарды, тамеки заттарын, кагазды, фармацевтикалык продукцияларды жасап чыгаруу, ошондой эле машина куруу өндүрүш көлөмү кыскарган, мында негизинен тазаланган жезди чыгаруу көлөмүнүн өсүшүнүн эсебинен түстүү металлургия көлөмүнүн жогорулоосу өсүшкө өзгөчө түрткү берген.

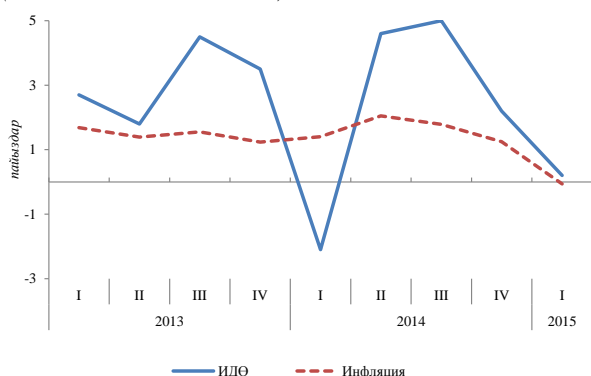
Энерго продукцияларына дүйнөлүк баанын, бензинге жана дизель отунуна баанын төмөндөшү, калктын сатып алуу жөндөмдүүлүгүнүн начарлашы инфляцияга ооздуктоочу таасирин тийгизген: биринчи чейрек ичинде керектөө товарларына жана кызмат көрсөтүүлөргө баа өтүп жаткан жылдын январь айындагы 7,5 пайыздан февраль айына карата 6,1 пайызга чейин жана март айында 5,2 пайызга чейин төмөндөгөн. 2015-жылдын март айында азык-түлүк товарларына баа 6,2 пайызга чейин, азык-түлүктөн башка товарларга – 3,8 пайызга чейин, ал эми кызмат көрсөтүүлөргө – 5,2 пайызга чейин төмөндөгөн.

АКШ

2015-жылдын биринчи чейреги ичинде АКШда экономиканын өсүшүнүн күтүүсүз кескин басандоосу белгиленген. ИДӨнүн өсүшү өткөн жылдын төртүнчү чейрегинде белгиленген 2,2 пайыздан 0,2 пайызга чейин төмөндөгөн, мында финансы жана маалымат институттары жигердүүлүктүн жогорулашын 1,0 пайыздан бир аз жогору күткөн эле. 2015-жылдын биринчи чейрегинде керектөө чыгашаларынын өсүшү

1.1.3-график. АКШда ИДӨ жана инфляция динамикасы

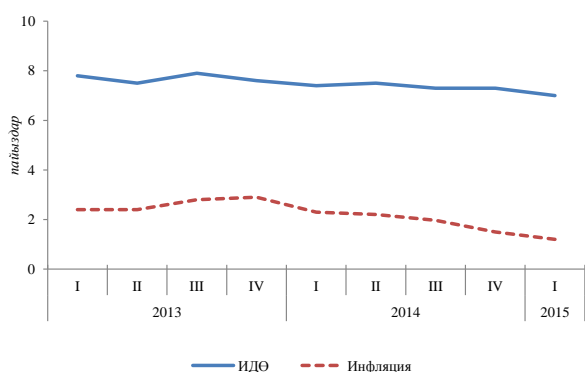
(жылдык мааниде алганда)

Булагы: АКШ Соода министрлиги, Эмгек министрлиги жана «Блумберг» маалымат агенттиги

1.1.4-график. Кытайда ИДӨ жана инфляция динамикасы

(өткөн жылдын тиешелүү чейрегине карата чейрек)

Булагы: Кытай Эл Республикасынын Улуттук статистика бюросу, «Блумберг» маалымат агенттиги

басаңдаган; дүйнөлүк рыноктордо мунайга баа төмөн белгиленгендиктен, кен казып алуу өнөр жайларына инвестициялардын олуттуу кыскаруусунан улам негизги капиталга инвестициялар азайган. Тышкы рыноктордо америка валюта курсунун бекемделиши жана жигердүүлүк көрсөткүчтөрүнүн төмөндөшү таасири астында тышкы соода операцияларынын тартыштыгы жогорулаган, бул ИДӨнүн өсүшүнө терс салымын кошкон.

2015-жылдын март айында АКШда керектөө баа индекси (КБИ) өткөн жылдагы тиешелүү айга салыштырганда 0,1 пайызга төмөндөгөн, бул негизинен отун-энергетика тобуна баа индексинин төмөндөшүнүн эсебинен жүргөн.

Кытай

Кытай экономикасында экономикалык өсүш арымынын басаңдоо тенденциясы сакталып турган. Өлкө бийлигинин маалыматы боюнча 2015-жылдын биринчи чейрегинде жигердүүлүктүн өсүшү жылдык мааниде алганда 7,0 пайызды түзгөн, бул болжолу менен алганда 7,0 пайыз чегинде - Өкмөттүн ушул жылга каралган максаттуу көрсөткүчүнө ылайык келет, бирок өткөн жылдын төртүнчү чейрегиндеги көрсөткүчтөн (7,3 пайызга) төмөн. Өсүш арымынын басаңдашы, көпчүлүк учурда экономиканы өнүктүрүү үчүн өкмөт тарабынан жүргүзүлүп жаткан ички керектөөнү, кызмат көрсөтүүлөр секторун жана инновациялардын ролун жогорулатууга багытталган түзүмдүк экономикалык реформалар менен шартталган. 2015-жылдын биринчи чейрегинде өсүштүн басаңдашына таасирин кыймылсыз мүлк секторун өнүктүрүү көрсөткүчтөрүнүн төмөндөшү, өнөр-жай өндүрүшүнүн өсүш арымынын жана негизги фондуларга инвестициялардын кыскарышы да тийгизген.

2015-жылдын март айында Кытайдын керектөө баа индекси 1,4 пайызга өскөн, бул негизинен азык-түлүк товарларынын 2,3 пайызга кымбатташынан улам жүргөн. Март айында баа 0,5 пайызга төмөндөгөн. Ушул эле жылдын январь-март айларында баанын орточо деңгээли өткөн жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда 1,2 пайызга жогорулаган.

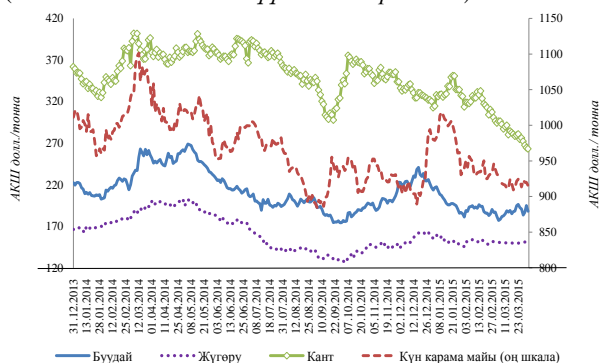
1.2. Дүйнөлүк товардык-чийки зат рыноктору

Азык-түлүк рыногу

2015-жылдын I чейрегинде дүйнөлүк азык-

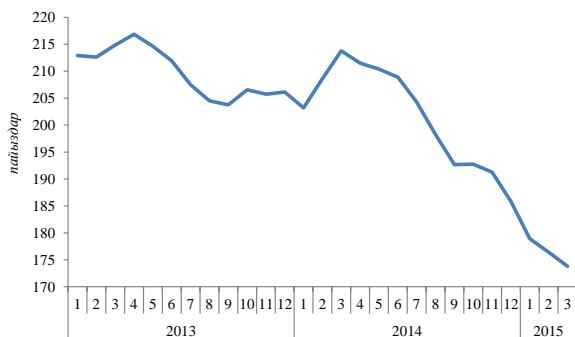
1.2.1-график. Азык-түлүк товарларына баа динамикасы

(өткөн жылдын тиешелүү айына карата ай)

1.2.2-график. ФАО азык-түлүк баа индексинин динамикасы

(өткөн жылдын тиешелүү айына карата ай)

түлүк товарлар рыногунда байкоого алынган мезгилдин акырына төмөндөө тенденциясы сакталып, баанын өзгөрүлмөлүү динамикасы белгиленген. Баанын төмөндөө динамикасынын негизги факторлорунан болуп, азык-түлүктүн негизги түрлөрүн өндүрүү көлөмүнүн көбөйүүсү, ошондой эле өтмө запастардын олуттуу көлөмүнүн болушу саналган. Ошону менен бирге эле, импортер өлкөлөр тарабынан дүйнөлүк суроо-талаптын басаңдашы байкалган.

2015-жылдын I чейрегинде дүйнөлүк дан эгиндери рыногунда баанын өзгөрүлмөлүүлүгү, бир жагынан алып караганда Россия экспорту үлүшүнүн кыскарышынын алкагында Америка жана Франция буудайларынын экспорттук бааларынын өсүшү менен; ал эми экинчи жагынан буудайды жана жүгөрүнү өстүргөн негизги өлкөлөрдө (Европа бирлиги, АКШ жана КМШга кирген айрым өлкөлөрдө) учурда экспорттук запастардын болушу жана 2015-жылдагы түшүм боюнча эксперттердин алгылыктуу баа берүүсүнүн алкагында котировкалардын төмөндөшү менен түшүндүрүлөт.

2015-жылдын I чейрегинде кантка дүйнөлүк баа туруктуу болгон. Бразилия, Индия жана Таиланд сыяктуу өндүрүүчү өлкөлөр тарабынан олуттуу кант сунушу баанын төмөндөшү факторунан болгон. Ошондой эле, өтүп жаткан маркетинг сезонуна карата кант камышы түшүмүн жыйноо боюнча дүйнөлүк болжолдоолор жакшырган.

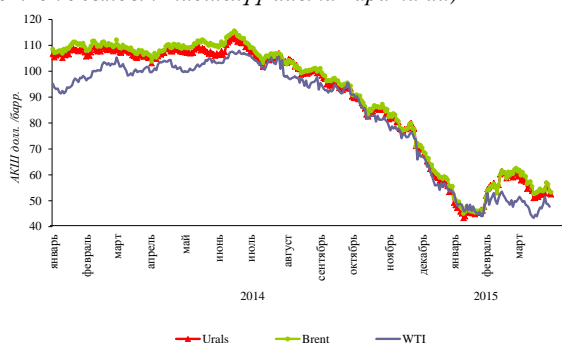
АКШда май өсүмдүктөрүн айдоо аянттарынын кеңейтилиши жана олуттуу запастардын болушу, ошондой эле импортерлор тарабынан күн карама майына дүйнөлүк суроо-талабынын басаңдашы 2015-жылдын I чейрегинде күн карама майына дүйнөлүк баанын төмөндөшүн шарттаган.

2015-жылдын I чейрегинин жыйынтыгы боюнча ФАО (Food and agriculture organization – ФАО) азык-түлүк баа индексинин орточо мааниси өткөн жылдагы ушул эле көрсөткүчкө салыштырганда 15,4 пайызга төмөндөө менен 176,4 пунктту түзгөн.

Энерго продукциялар рыногу

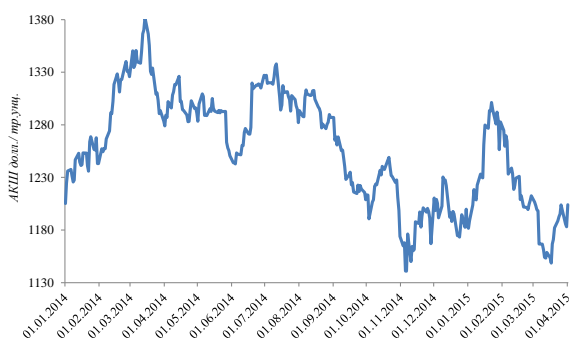
Дүйнөлүк рынокто IV чейрек ичинде баанын узак убакыт бою жана кескин өзгөрүүсүнөн кийин мунай рыногундагы өзгөрүлмөлүүлүк орун алып тургандыгына карабастан, бүтүндөй алганда I чейрек ичинде баанын бир аз жогорулашы байкалган.

1.2.3-график. Мунайга баа динамикасы (өткөн жылдын тиешелүү айына карата ай)

Жыл башында берүүлөрдүн көбөйүшү, суроо-талаптын начарлашы, январь айындагы ОПЕКтин мунайды өндүрүү көлөмүн кыскартпоо чечими, ошондой эле мунайды жигердүүлүк менен сатып түгөтүү жыл башында төмөндөө динамикасынын сакталашына алып келген. Ошону менен бирге эле, жогоруда көрсөтүлгөн факторлордон улам, АКШда сланец мунайын өндүрүү боюнча көпчүлүк ишканалар анын көлөмүн кыскарткан же өндүрүштү белгисиз мөөнөткө токтотушкан. Өндүрүштү кыскартуу менен катар эле, АКШ доллары курсунун өзгөрүүсү жана жакынкы чыгыш өлкөлөрүндө орун алган жаңжалдар мунайга карата баанын жогорулоо динамикасына кошумча салымын кошушкан. Ошентип, мунайдын негизги сортторуна (Urals, Brent, WTI) баа 2015-жылдын I чейрегинде бир баррель үчүн 43,3-62,54 АКШ доллар чегинде өзгөрүлүп турган.

1.2.4-график. Алтынга баа динамикасы

Булагы: «Рейтерс» маалымат агенттиги

Алтын рыногу

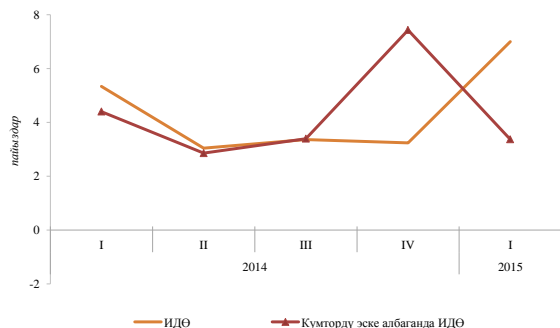
2015-жылдын биринчи чейрегинде валюта рынокторунда финансылык тобокелдиктерден жана өзгөрүлмөлүү жагдайлардан улам январь айында алтынга баанын өсүшү, кийинки айларда трой унциясы үчүн 1200 АКШ долларынан бир аз төмөн баа туруктуулугуна алмаштырылган. Январь айында финансы рынокторунда орун алган белгисиздик жагдайы, негизинен Европада дефляция коркунучу жана Грециянын евроаймактан чыгышы ыктымалдыгынан улам тынчсыздануу менен шартталган. Ушундан улам, коопсуз актив катары каралган алтынга суроо-талап жогорулаган. Ошону менен бирге эле, Америка экономикасынын өсүш келечегинин жана пайыздык чендердин күтүлүп жаткан жогорулоосунун алкагында, 2015-жылы АКШда америка валютасына суроо-талаптын жогорулоосу байкалган, бул доллар түрүндө алтынга баанын өсүшүнө бөгөт коюуда. АКШнын Федералдык резерв системасынын эсептик ченди жогорулата баштай тургандыгына баа берүү боюнча маалымат өтүп жаткан жылдын февраль жана март айларында алтынга котировкалардын өзгөрүүсүн аныктаган фактордон болгон.

2-глава. Макроэкономикалык жагдай

2.1. Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр рыногунда суроо-талап жана сунуш

2.1.1-график. ИДӨ динамикасы

(өткөн жылдын тиешелүү чейрегине карата чейрек)

Суроо-талап

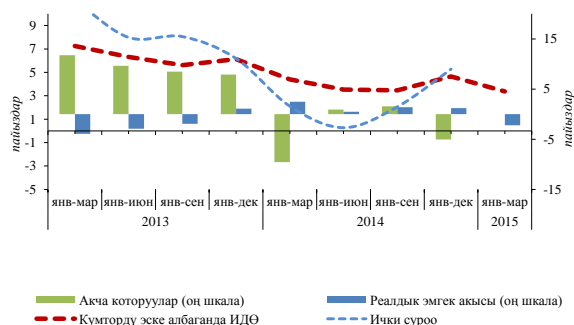
2015-жылдын биринчи чейрегинде ИДӨнүн ар тараптуу динамикасы жана “Кумтөр” алтын кенин казып алуу ишканаларын эске алуусуз ИДӨ байкоого алынган, ал эң башкысы, “Кумтөр” ишканаларынын ишкердигинин эсебинен өнөр жайдын жогору өсүш арымы менен шартталган. Мында “Кумтөр” ишканаларын эске албаганда, кароого алынган мезгилдин баш жагынан тартып иштетүү өнөр жайында төмөндөө байкалган.

Ошентип, 2015-жылдын январь-март айларында ИДӨнүн өсүшү 7,0 пайызды түзүү менен 2014-жылдын биринчи чейреги ичиндеги 5,3 пайыз өсүшкө салыштырганда, 1,7 пайыздык пунктка көбөйгөн. “Кумтөр” ишканасын эске албаганда ИДӨ тескерисинче басаңдап, 3,4 пайызды түзгөн, ал эми 2014-жылы ал 4,4 пайыз деңгээлине чейин өскөн эле.

«Центерра Голд Инк.» компаниясынын пресс-релизине ылайык, 2015-жылдын I чейреги ичинде “Кумтөр” ишканасында өндүрүш көлөмү 164,3 миң унция чегинде катталып, өткөн жылдын тиешелүү чейрегине салыштырганда ал 60 пайызга жогору болгон.

2.1.2-график. Ички суроо-талап жана акча которуулар динамикасы

(өткөн жылдын тиешелүү мезгилине карата мезгил)

Булагы: Улуттук банк

2013-жылдагы керектөөнүн өсүш арымынын басаңдашынын эсебинен (4,4 пайыз) 2014-жылы ички суроо-талаптын жай өсүш арымы катталган (5,3 пайыз), бул үй чарбачылыгына (5,3 пайыз) чыгашалардын орточо өсүш арымына байланыштуу болгон. Өз кезегинде, үй чарбачылыгына чыгашалардын мындай өсүш арымына реалдуу эмгек акынын төмөндөөсү, ошондой эле жеке адамдардын акча которууларынын азайышы таасирин тийгизген.

Ошого карабастан ИДӨ түзүмүндө керектөө, мурдагыдай эле, ИДӨнүн негизги компоненти бойдон калууда (ИДӨгө карата 102,4 пайыз).

2014-жыл жыйынтыгы боюнча доллар эквивалентиндеги акча которуулардын таза агылып кириши өткөн жылдагы ушул эле мезгилге салыштырганда 5,0 пайызга төмөндөгөн. 2014-жыл ичиндеги акча которуулардын кыскарышы эң башкысы, орус рублинин нарксыздашы жана Россия экономикасында ишкердик жигердүүлүгүнүн

басандашы менен шартталган.

Мамлекеттик финансы сектору

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин Борбордук казыналыгынын алдын ала маалыматына ылайык, 2015-жылдын биринчи чейрегинин жыйынтыгы боюнча мамлекеттик бюджет 0,5 млрд сом (ИДӨгө карата 0,7 пайыз) өлчөмүндө профицит менен аткарылган, ал эми 2014-жылдын биринчи чейрегинин акырында 2,0 млрд сом же ИДӨгө карата 2,9 пайыз өлчөмүндөгү тартыштык катталган эле.

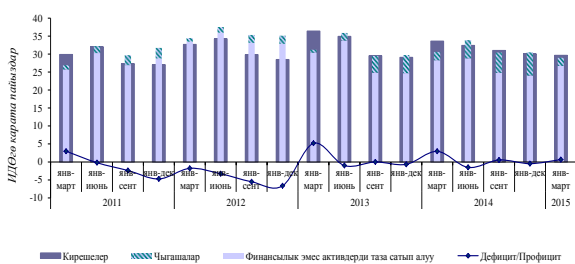
Финансылык эмес активдерди сатуудан түшкөн кирешелерди кошо алганда мамлекеттик бюджеттин жалпы кирешеси, 2014-жылдын январь-март айларындагы тиешелүү көрсөткүчкө салыштырганда 3,7 пайызга же 838,5 млн сомго көбөйүү менен 23,6 млрд сомду (ИДӨгө карата 29,7 пайызды) түзгөн. Операциялык кирешелердин өсүшүнө олуттуу салымды салыктык кирешелер (7,9 пайыздык пункт), салыктык эмес кирешелер (3,0 пайыздык пункт) кошкон, ал эми алынган расмий трансферттер (-) 7,2 пайыздык пункт чегинде терс салым кошкон.

Өтүп жаткан жылдын январь-март айларында республикалык бюджеттин киреше бөлүгүнүн аткарылышы 105,8 пайызды түзгөн, бул 104,6 пайыз салыктык кирешелерди жана 114,5 пайыз салыктык эмес кирешелерди жыйноо боюнча планы аткаруунун жыйынтыгынан болгон. Мында Мамлекеттик салык кызматынын салыктарды жыйноо боюнча планы 107,0 пайызга, ал эми Мамлекеттик бажы кызматынын планы - 102,3 пайызга аткарылган.

2015-жылдын биринчи чейрегинин жыйынтыгы боюнча мамлекеттик бюджеттин жалпы чыгашаларынын, ошондой эле финансылык эмес активдерди сатып алууга чыгашалардын 11,1 пайызга, 23,1 млрд сомго (ИДӨгө карата 29,0 пайыз) чейин өсүшү байкалган. Экономикалык классификация боюнча чыгашалар түзүмүндө күндөлүк керектөөгө багытталган чыгашалардын жогору үлүшү сакталууда. Чыгашалардын өсүшүнө олуттуу салымды субсидиялар жана социалдык жөлөк пулдар (4,5 пайыздык пункт), эмгекке төлөөлөр боюнча чыгашалар (3,2 пайыздык пункт), товарлар жана кызмат көрсөтүүлөрдү сатып алууга жана пайдаланууга чыгашалар (2,2 пайыздык пункт) кошкон. Ал эми функционалдык классификация боюнча

2.1.3 -график. Мамлекеттик бюджетти аткаруу

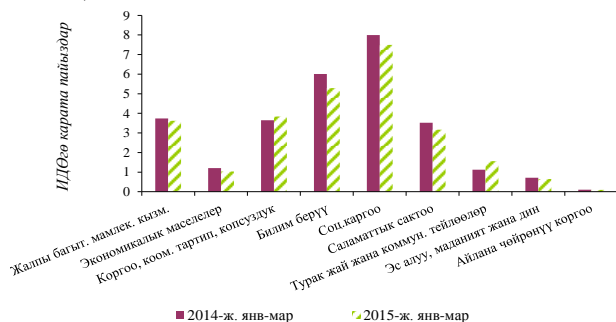
(өткөн жылдын тиешелүү мезгилине карата мезгил, топтолмо)

Булагы: Борбордук казыналык, Улуттук банк

2.1.4 -график. Мамлекеттик бюджетти аткаруу

(өткөн жылдын тиешелүү мезгилине карата мезгил)

Булагы: Борбордук казыналык, Улуттук банк

чыгашалар түзүмүндө чыгашалардын өсүшүнө олуттуу салымды коргоо, коомдук тартип жана коопсуздукка (2,9 пайыздык пункт), социалдык коргоо жана турак жай-коммуналдык кызмат көрсөтүүлөргө (2,5 пайыздык пункттан), жалпы багыттагы мамлекеттик кызматтарга (1,7 пайыздык пункт) чыгашалар кошкон. Бюджеттин чыгашалар бөлүгүн каржылоо 96,4 пайызга аткарылган.

Кыргыз Республикасынын Социалдык фондусунун алдын ала маалыматы боюнча Социалдык фонд бюджетинин профицити 2015-жылдын биринчи чейрегинин жыйынтыгы боюнча (жыл башына карата пенсиондук фонддогу калдыкты эске алганда) 0,7 млрд сом чегине катталган. Социалдык фонддун бюджет кирешеси (жыл башына карата пенсиондук фонддогу калдыкты эске алганда), 2014-жылдагы ушул эле көрсөткүчкө салыштырганда 4,3 пайызга көбөйүү менен 10,3 млрд сом (ИДӨгө карата 11,7 пайыз) чегинде калыптанган. Социалдык фонд бюджетинин чыгашалары 2014-жылдын тиешелүү көрсөткүчүнө салыштырганда 7,1 пайызга өсүп, 9,5 млрд сомду түзгөн (ИДӨгө карата 12,0 пайыз).

2.1.1-таблица. Каржылоо булактары боюнча негизги капиталга инвестициялар (млн сом, пайыздар)

	январь-март			
	млн. сом		үлшү, пайыздар	
	2014-ж.	2015-ж.	2014-ж.	2015-ж.
Бардыгы	14 663,7	16 312,0	100,0	100,0
Ички инвестициялар	10 339,0	12 008,1	70,5	73,6
Республикалык бюджет (өзгөчө кырдаалга кеткен каражаттарды кошо алганда)	62,3	156,3	0,4	1,0
Жергиликтүү бюджет	4,0	57,1	0,0	0,3
Ишканалар жана уюмдар каражаттары	5 476,5	6 413,7	37,4	39,3
Банктын кредити	17,7	12,6	0,1	0,1
Калктын каражаттары (КР резидентинин кайыр-садага каражаттарын кошо алганда)	4 778,5	5 368,4	32,6	32,9
Тышкы инвестициялар	4 324,7	4 303,9	29,5	26,4
Чет өлкө кредити	3 055,1	3 297,5	20,9	20,2
Тике чет өлкө инвестициялары	1 221,4	527,6	8,3	3,2
Чет өлкө гранттары жана гуманитардык жардам	48,2	478,8	0,3	3,0

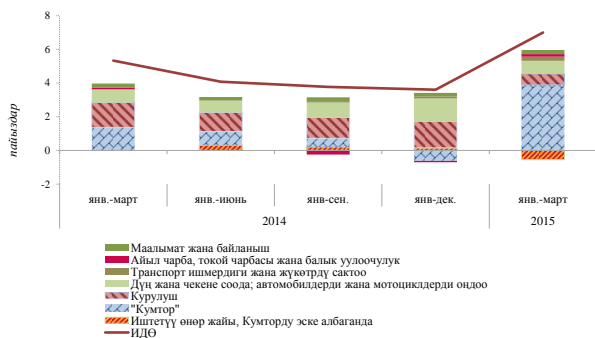
Булагы: УСК

2015-жылдын январь-март айларында негизги капиталга инвестицияларды өздөштүрүү деңгээли 5,9 пайызга өсүп (салыштырма бааларда), номиналдык мааниде алганда 16 312 млн сомду түзгөн.

Кароого алынган мезгил ичинде негизги капиталга инвестициялар, негизинен, өнөр жай секторуна, кызмат көрсөтүүлөр жана айыл чарба секторуна багытталган. Мында, өнөр жайга негизги капиталга инвестициялар өткөн жылдагы тиешелүү мезгилге салыштырганда пайдалуу кен байлыктарын казып алууга жана иштетүүгө инвестициялардын азайышынан эсебинен кыскарган, мында мунай заттарын иштетүү боюнча объекттерди курууга инвестициялар көлөмү 26,2 пайызга төмөндөгөн. Суу менен камсыздоо, калдыктардан тазалоо жана иштетүү объекттерин курууга багытталган инвестициялардын көлөмү кыйла жогорулаган (13,7 эсеге).

Кызмат көрсөтүүлөр чөйрөсүндө негизги капиталга инвестициялар соода жүргүзүү, транспорт ишкердиги, мейманканалар жана тойканалар, маалымдоо жана байланыш объекттерин курууга багытталган. Билим берүү (4,3 эсе) жана саламаттыкты сактоо (3,7 эсе)

2.1.5 -график. Негизги тармактардын ИДӨнүн өсүшүнө салымы (өткөн жылдын тиешелүү мезгилине карата мезгил)

Булагы: УСК

объектерин курууга багытталган инвестициялар көлөмү кыйла жогорулаган.

Ачыл чарба, токой чарбасы жана балык уулоо объекттерин курууга негизги капиталга инвестицияларды өздөштүрүү көлөмү 5,9 эсеге көбөйгөн.

Каржылоо, мурдагыдай эле ички булактардын эсебинен ишке ашырылган, мында негизги үлүш ишканалар жана уюмдардын каражаттарына, ошондой эле калктын каражаттарына туура келген.

Сунуш

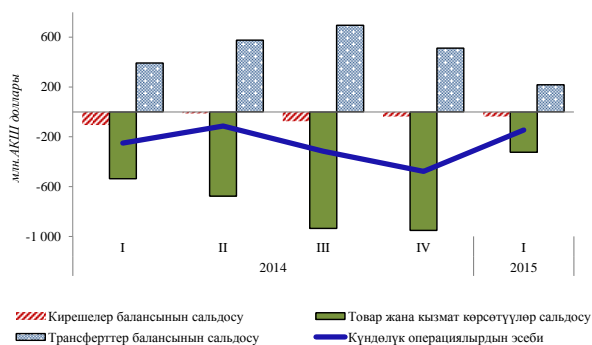
Бүтүндөй алганда, 2015-жылдын биринчи чейреги ичинде экономиканын бардык секторлорунун алгылыктуу салымы белгиленген. Бирок, ИДӨнүн өсүшүнө олуттуу салым өнөр жай сектору (3,7 пайыз), кызмат көрсөтүүлөр чөйрөсү (1,4 пайыз) жана курулуш сектору (0,7 пайыз) тарабынан камсыз кылынган.

Өнөр жайдын 20,7 пайызга өсүшү, эң башкысы, негизги металлдар жана даяр металл буюмдарынын (“Кумтөр” ишканаларында өндүрүштүн көбөйүшү), тазаланган мунай заттарын өндүрүүнүн жана пайдалуу кендерин казып алуунун өсүшүнүн эсебинен камсыздалган.

Кызмат көрсөтүүлөр чөйрөсүндө мурдагыдай эле, негизги компоненттен болуп, 4,8 пайыздык өсүшкө ээ автоунааларды жана мотоциклдерди сатууну эске албаганда, дүң жана чекене соода саналат, алардын кызмат көрсөтүүлөр түзүмүндөгү салыштырма салмагы 71,5 пайыз чегинде катталган.

2.2. Тышкы сектор

2.2.1-график. Күндөлүк операциялар эсеби

Эскертүү: Алдын ала жана болжолдуу маалыматтар боюнча, мунай заттарды экспорттоо жана “алып сатарлардын” соода боюнча кошумча эсептөөлөрүн эске алуу менен

Болжолдуу жана алдын ала маалыматтар боюнча, 2015-жылдын биринчи чейрегинин жыйынтыгы боюнча күндөлүк эсеп тартыштыгы 42,0 пайызга кыскарып, 144,9 млн АКШ долларын түзөт (кошумча эсептөөлөрдү эске албаганда - 263,8 млн АКШ доллары, кыскартуу 28,4 пайыз), бул ИДӨгө карата 14,1 пайызды түзөт. Күндөлүк операциялар эсебинин терс сальдосунун төмөндөөсүнө соода тендемнин динамикасы негизги таасирди тийгизет.

Отчеттук мезгил ичинде Кыргыз Республикасынын соода тартыштыгы 2014-жылдын биринчи чейрегинин деңгээлинен 40,7 пайызга төмөн түптөлүп, 277,1 млн АКШ долларын түзөт (кошумча эсептөөлөрдү - 396,0 млн АКШ долларын эске албаганда). Соода

теңдемнин тартыштыгынын төмөндөөсү, негизинен төмөнкү негизги факторлор менен шартталган:

- энергия продукцияларын эске албаганда, импорттун 23,2 пайызга (абсолюттук мааниде алганда 187,6 млн АКШ долларына) кыскарышы;

- алтынды ташып чыгаруу көлөмүнүн өсүшү.

Ошону менен бирге эле, отчеттук мезгил ичинде соода теңдемнин калыптанышына төмөндөтүүчү таасирди төмөнкү факторлор тийгизген:

- электр энергия импортунун өсүшү;

- алтынды жана Улуттук банктын кошумча эсептөөлөрүн эске албаганда экспорттун төмөндөөсү.

2015-жылдын биринчи чейрегинде товарлар экспорту (ФОВ¹ баасында, Улуттук банктын кошумча эсептөөлөрүн эске алуу менен) 580,7 млн АКШ долларын түзөт (кошумча эсептөөлөрдү - 461,8 млн АКШ долларын эске албаганда) жана 2014-жылдын биринчи чейрегинин ушул эле көрсөткүчүнө салыштырганда 5,5 пайызга көбөйөт.

Күтүлүп жаткандагыдай эле, берүүлөрдүн айкын орточо экспорттук баалардын 4,1 пайызга төмөндөшүнүн алкагында, берүүлөрдүн физикалык көлөмүнүн 58,5 пайызга жогорулашынан улам, алтынды экспорттоо көлөмү 52,0 пайызга көбөйөт. Алтынды жана Улуттук банктын кошумча эсептөөлөрүн эске албаганда экспорт 21,8 пайызга төмөндөп, 205,6 млн АКШ доллар деңгээлинде түптөлөт. Буга, Улуттук банктын баа берүүлөрү боюнча жашылчаларды, резина дөңгөлөктөрүн, кийим-кечелерди жана ага тиешелүүлөрдү, учуучу аппараттарды жана алар менен байланыштуу жабдууларды берүү көлөмүнүн төмөндөөсүнө өбөлгө түзөт. Ушуну менен бирге эле, жүк ташуу үчүн автоунаалардын жана атайын багытта каралган автоунаалардын, башка органикалык эмес химиялык заттардын, жемиштердин жана жаңгактардын экспорт көлөмүнүн өсүшү күтүлөт.

Отчеттук мезгил ичинде товарлар импорту (ФОВ баасында) 15,7 пайызга төмөндөп, 857,7 млн АКШ долларын түзөт. Импорттун төмөндөөсү негизинен, мурда колдонулган жеңил автоунааларды, кийим-кечелерди жана ага тиешелүүлөрдү, жер семирткичтерди жана

2.2.1. Кыргыз Республикасынын соода теңдеми¹

(млн АКШ доллары)

	2013	2014	2014		2015 [*]	
			1 кв.	1 кв.	%	млн. долл.
Соода теңдеми (кошумча эсептөөлөрүн эске алуу менен)	-2 815,4	-2 771,5	-467,4	-277,1	-40,7	190,3
Соода теңдеми ¹	-3 565,2	-3 398,6	-586,3	-396,0	-32,5	190,3
Экспорт (ФОВ) (кошумча эсептөөлөрүн эске алуу менен)	2 798,2	2 518,7	550,2	580,7	5,5	30,4
Экспорт (ФОВ) ¹	2 048,4	1 891,6	431,4	461,8	7,0	30,4
Алын	736,8	716,9	168,6	256,2	52,0	87,6
Импорт (ФОВ)	5 613,6	5 290,2	1 017,6	857,7	-15,7	-159,9
Мунайпродуктылар	1 186,7	925,1	174,4	171,9	-1,4	-2,5

¹ Улуттук статистика комитетинин январь-февраль айлары ичиндеги айкын маалыматтарынын жана Мамлекеттик бажы кызматынын 2015-жылдын март айындагы алдын ала маалыматтарынын негизинде, Улуттук банктын мунай заттарды реэкспорттоо жана "алып сатарлардын" соодасы боюнча кошумча эсептөөлөрүн эске албаганда

¹ Экспорттоочу өлкөнүн чек арасында белгиленген баа (free on board).

жаратылыш газын сунуштоо көлөмүнүн кыскарышы менен шартталган. Мындан тышкары, мунай заттарын сунуштоого контракттык баалардын 28,2 пайызга төмөндөшү менен шартталган, мунай заттардын импорт көлөмүнүн 1,8 пайызга төмөндөөсү күтүлөт, ошол эле учурда ташып келүүлөрдүн физикалык көлөмү 36,9 пайызга өскөн. Ошону менен бирге эле, отчеттук мезгил ичинде электр энергиясынын (өсүш, 2015-жылдын биринчи чейрегинде электр энергиясынын тартыштыгынын ордун толтуруу максатында, Казакстан Республикасынан электр энергиясын импорттоо зарылчылыгы менен шартталган), канттын, курулуш жана тоо-кендерин казап алуу өнөр жайы үчүн машиналарды, жүк ташуу үчүн автоунааларды жана атайын багытта каралган автоунааларды ташып келүү көлөмүнүн көбөйүшү байкалган.

Болжолдоолорго ылайык, 2015-жылдын биринчи чейрегинде кызмат көрсөтүүлөр теңдеми (баланс) 32,5 пайызга төмөндөө менен 47,0 млн АКШ доллар деңгээлинде терс түптөлөт.

Кароого алынып жаткан мезгил ичинде кирешелер теңдеминин терс сальдосунун 64,3 пайызга (37,3 млн АКШ долларына чейин) төмөндөөсү күтүлөт, бул Кыргызстандагы инвестициялык ишкердиктен түшкөн түздөн-түз чет өлкө инвесторлорунун кирешелеринин кыскарышы менен шартталган.

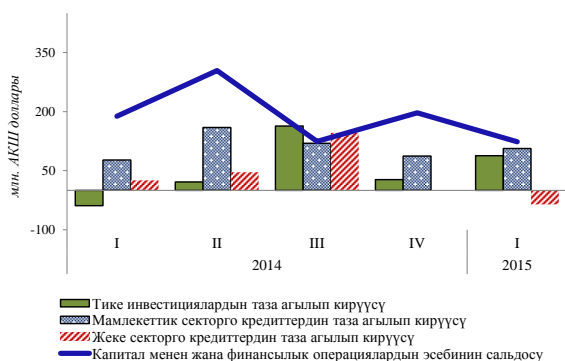
Финансы статистикасы жана маалымдоо башкармалыгынын баа берүүлөрү боюнча, расмий жана жеке секторлорго күндөлүк трансферттер боюнча таза агым төмөндөп, 216,9 млн АКШ доллары деңгээлинде түптөлөт.

2015-жылдын биринчи чейрегинде капитал менен операциялардын жана финансылык операциялардын эсеби 123,4 млн АКШ доллар өлчөмүндө оң сальдодо түптөлөт, бул 2014-жылдын ушул эле чейрегиндеги көрсөткүчтөн 34,6 пайызга төмөн.

Капитал менен операциялар эсебинин сальдосу 2014-жылдын биринчи чейрегиндеги көрсөткүчкө салыштырганда 25,2 пайызга көбөйүү менен 17,3 млн АКШ доллар өлчөмүндө оң күтүлөт.

Кароого алынып жаткан мезгил ичинде финансылык эсептин оң сальдосу күтүлгөндөй эле 39,3 пайызга төмөндөп, 106,1 млн АКШ доллары өлчөмүндө түптөлөт. Отчеттук мезгил ичинде финансылык эсепке тике жана башка

2.2.3-график. Капитал менен операциялардын жана финансылык операциялардын эсеби

инвестициялар негизги таасирди тийгизет.

Ошентип, 2015-жылдын биринчи чейрегинин жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми 136,3 млн АКШ доллар өлчөмүндө терс сальдодо түптөлөт. Дүң эл аралык камдар көлөмү товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн келечектеги импортунун 3,6 айын жабат.

Сомдун реалдуу жана номиналдык эффективдүү алмашуу курсунун индекстери

Алдын ала маалыматтар боюнча сомдун номиналдык эффективдүү алмашуу курсунун индекси 2015-жылдын баш жагынан бери 0,2 пайызга төмөндөп, 2015-жылдын март айынын акырына 122,4 пайызды түзгөн. Мындай төмөндөө, сомдун 2015-жылдын март айында 2014-жылдын декабрь айындагы орточо курсунун АКШ долларына карата 6,5 пайызга, кытай юанына карата – 5,6 пайызга жана казак теңгесине карата – 4,6 пайызга начарлашы¹ менен шартталган. Ушуну менен бирге, сомдун АКШ долларына карата нарксыздашына караганда, евродун жана орус рублинин АКШ долларына карата кыйла девальвацияланышына байланыштуу, сомдун еврого карата 6,2 пайызга жана орус рублине карата 3,5 пайызга бекемделиши байкалган.

Соода боюнча негизги өнөктөш-өлкөлөрдөгү инфляциянын жогорку деңгээли² сомдун номиналдык эффективдүү алмашуу курсу индексинин төмөндөөсү менен бирге, реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индексинин төмөндөшүн шарттаган, ал 2014-жылдын декабрь айынан тартып 2,3 пайызга төмөндөп, 2015-жылдын март айынын акырына ал 125,7 пайызды түзгөн.

2.2.2-таблица. Алмашуу курсу боюнча негизги көрсөткүчтөр

	жыл (ор.)			ай өткөн маалдагы баылама карата (айдын акырына)						
	2013		%	2014-ж.			2015-ж.			
	янв.	дек.		Декаб.	Март	%	Февраль	Март	%	
РЭАК	111,9	117,2	4,8	128,8	125,7	-2,3	132,2	125,7	-4,9	↓
НЭАК	111,4	114,4	2,7	122,6	122,4	-0,2	127,6	122,4	-4,1	↓
РЭТАК кытай юанына карата	141,4	135,0	-4,6	130,7	124,0	-5,1	126,7	124,0	-2,1	↓
НЭТАК кытай юанына карата	73,2	66,3	-9,4	61,3	57,9	-5,6	59,3	57,9	-2,3	↓
РЭТАК еврого карата	142,4	137,1	-3,7	143,1	133,8	-7,5	151,7	133,8	-14,1	↓
НЭТАК еврого карата	68,4	61,8	-9,3	61,4	65,2	6,2	63,9	65,2	2,1	↑
РЭТАК каз. теңгесине карата	111,9	117,2	4,8	128,8	125,7	-2,3	132,2	125,7	-4,9	↓
НЭТАК каз. теңгесине карата	105,5	112,1	6,3	105,0	100,1	-4,6	102,2	100,1	-2,1	↓
РЭТАК орус рублине карата	73,7	80,1	8,7	103,6	101,5	-2,1	113,0	101,5	-10,3	↓
НЭТАК орус рублине карата	111,5	121,5	9,0	158,5	163,9	3,5	180,4	163,9	-9,1	↓
РЭТАК түрк лирасына карата	127,0	130,1	2,5	134,7	128,4	-4,7	124,4	128,4	3,2	↑
НЭТАК түрк лирасына карата	301,9	313,1	3,7	322,4	300,3	-6,9	296,4	300,3	1,3	↑
РЭТАК АКШ долларына карата	188,3	179,8	-4,5	174,7	166,1	-4,9	171,4	166,1	-3,1	↓
НЭТАК АКШ долларына карата	98,5	89,1	-9,5	82,1	76,7	-6,5	78,5	76,7	-2,3	↓

↓ - сомдун нарксызданышы, атаалдыгына жөнөтүлүүсү менен жасалган

↑ - сомдун бекемделиши, атаалдыгына жөнөтүлүүсү менен начарлашуу

* алдын ала маалыматтар

¹ Сомдун номиналдык эки тараптуу алмашуу курсу боюнча маалыматтар келтирилген; индексти эсептөө үчүн базалык мезгил катары 2000-жыл колдонулат.

² Кыргыз Республикасында инфляция 2015-жылдын январь-март айларында 1,5 пайызды түзгөн, ал эми соода боюнча негизги өнөктөш – өлкөлөрдө инфляциянын орточо деңгээли алдын ала маалыматтар боюнча 3,8 пайызды түзгөн.

3-глава. Акча-кредит саясаты

3.1. Акча-кредит саясатын жүзөгө ашыруу

Отчеттук чейрек ичинде Улуттук банк Башкармасы тарабынан эсептик чен өлчөмү боюнча январь айында – инфляцияга жана алмашуу курсуна сакталуучу басымга байланыштуу 50 базистик пунктка, 11,00 пайызга чейин жогорулатуу; февраль жана март айларында – экономикалык өсүш арымдарынын басаңдашын жана инфляцияга болгон басымдын төмөндөөсүн эске алуу менен өзгөрүүсүз калтыруу чечимдери кабыл алынган. Эсептик чендин айланасында пайыздык чендердин “чегине” карата январь айында аларды 50 базистик пунктка жогорулатуу тууралуу чечим кабыл алынган, башкача айтканда, “овернайт” депозиттери боюнча чендерди 5,0 пайызга чейин, “овернайт” кредиттери боюнча – 12,0 пайызга чейин; февраль айында “овернайт” депозиттери жана кредиттери боюнча чендерди өзгөрүүсүз калтыруу тууралуу чечим кабыл алынган; март айында алмашуу курсуна болгон басымга байланыштуу, “овернайт” кредиттери боюнча чен 200 базистик пунктка, 14,00 пайызга чейин жогорулатылган.

Чечимди кабыл алууда, бир жагынан тышкы суроо-талаптын кыскаруу тобокелдигинин теңдеминин даражасы; экинчи жагынан керектөө бааларынын өсүшү эсепке алынган.

2015-жылдын февраль айында Улуттук банк Башкармасынын отурумунда негиз катары кабыл алынган экономиканын өнүгүү сценарийи алмашуу курсуна басымдын күчөтүлүшүн, пайыздык чендин орточо жогорулатылышы жана акча базасынын өсүш арымдарынын орто мөөнөттүк мезгил ичинде кыскарышын божомолдогон.

Айкын маалыматтар боюнча 2015-жылдын I чейреги ичинде сом 8,5 пайызга начарлаган; акча базасынын көлөмү 2015-жылдын март айынын акырына 2014-жылдын IV чейрегине салыштырганда 12,5 пайызга төмөндөө менен 56,4 млрд сомду түзгөн, жылдык мааниде алганда төмөндөө 16,2 пайызды түзгөн.

Улуттук банк 2015-жылдын I чейреги ичинде төмөнкүдөй акча-кредит операцияларын жүргүзгөн:

- Улуттук банк банктар аралык валюта рыногунда 160,9 млн АКШ доллар суммасына АКШ долларын сатуу боюнча операцияларды ишке ашырган;
- Улуттук банктын жүгүртүүдөгү ноталарынын көлөмү I чейректин акырына карата 1 576,0 млн сомду түзгөн;
- “овернайт” депозиттеринин орточо күндүк көлөмү 1 193,2 млн сомду, дүң көлөмү - 70 396,7 млн сомду түзгөн;
- “овернайт” кредиттеринин орточо күндүк көлөмү 361,2 млн сомду, дүң көлөмү - 12 641,1 млн сомду түзгөн;
- 600,0 млн сом суммасына кайра каржылоо кредиттерин берүү, коммерциялык банктардын берилген кайра каржылоо кредиттери боюнча карыздарынын калдыгы 2015-жылдын март айынын акырына карата 3 768,1 млн сомду түзгөн;
- Улуттук банк тарабынан ички рынокто алтынды сатып алуу 149,8 млн сомду түзгөн.

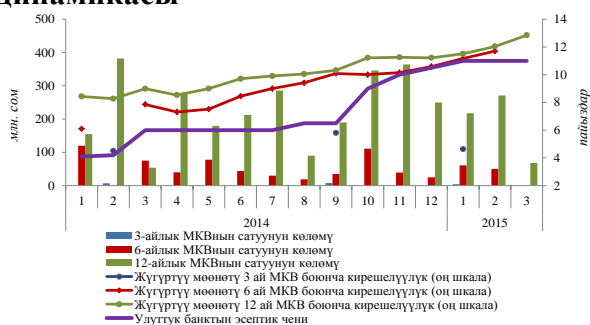
3.2. Финансы рыногунун инструменттери

Мамлекеттик баалуу кагаздар рыногу

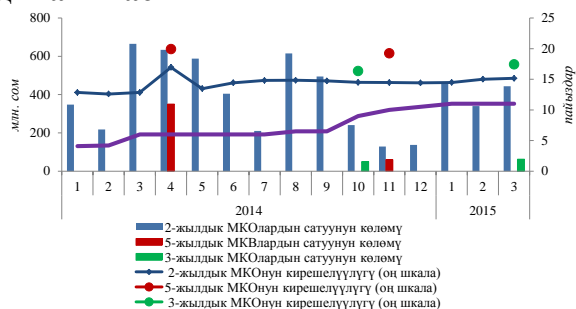
МКВ

Өтүп жаткан жылдын I чейреги ичинде Финансы министрлиги тарабынан жүгүртүү мөөнөтү 3, 6 жана 12 айлык векселдер жайгаштырууга сунушталган. 2015-жылдын январь-март айларында векселдердин жарыяланган эмиссиясынын жалпы көлөмү 2014-жылдын ушул эле мезгилине

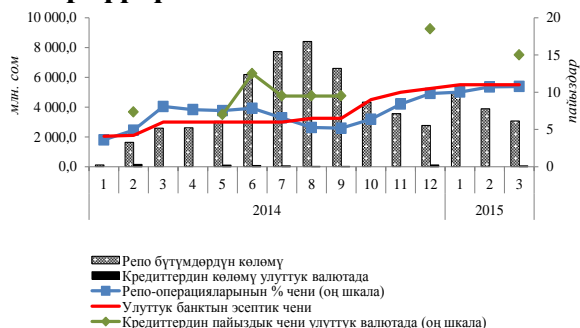
3.2.1-график. МКВларды сатуу көлөмүнүн жана кирешелүүлүгүнүн динамикасы

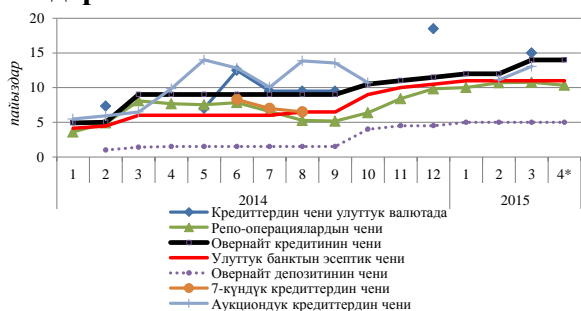
3.2.2-график. МКОнун сатуулар көлөмүнүн жана кирешелүүлүгүнүн динамикасы

3.2.3-график. Банктар аралык кредиттик ресурстар рыногунда жигердүүлүк

3.2.4-график. Улуттук банктын жана банктар аралык операциялардын чендери

салыштырганда 5,9 пайызга көбөйүү менен 1,6 млрд сомду түзгөн. Мезгилдин акырына карата жүгүртүүдөгү баалуу кагаздардын көлөмү жыл башынан бери 0,1 пайызга төмөндөө менен 3,0 млрд сомду түзгөн. Суроо-талап көлөмүнүн төмөндөшүнө байланыштуу (-64,9 пайыз), сатуу көлөмү да кыскарган (-15,3 пайыз). I чейрек ичинде сатуу көлөмү 671,8 млн сомду түзгөн. Кароого алынып жаткан мезгил ичинде бардык сегменттер боюнча баалуу кагаздар рыногунда жайгаштырылуучу МКВнын орточо айлык кирешелүүлүгүнүн жогорулашы белгиленген. Ошентип, МКВнын жалпы орточо алынган кирешелүүлүгү 12,1 пайызды түзгөн (+4,1 пайыздык пункт).

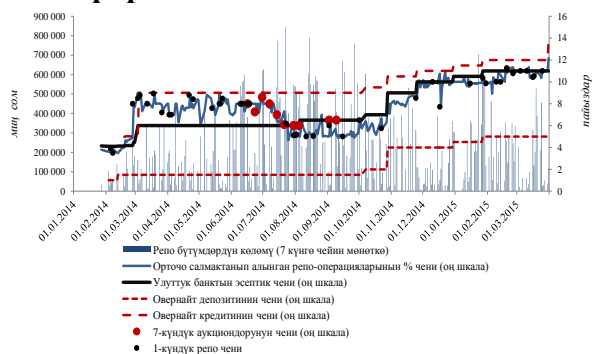
МКО

Өтүп жаткан жылдын I чейрегинде Мамлекеттик казына облигациялар (мындан ары – МКО) рыногу жүгүртүү мөөнөтү 2 жана 3 жылдык баалуу кагаздар менен берилген. 2015-жылдын март айынын акырына карата жүгүртүүдө турган МКО көлөмү жыл башынан бери 13,2 пайызга көбөйүү менен 8,1 млрд сомду түзгөн. 2014-жылдын I чейрегинде МКОнун жарыяланган эмиссиясынын көлөмү 2014-жылдын ушул эле көрсөткүчүнө салыштырганда 2,4 эсеге көбөйүү менен 1,4 млрд сомду түзгөн. Суроо-талап көлөмүнүн төмөндөшүнө карабастан (-26,9 пайыз), сатуу көлөмүнүн (5,9 эсеге) жогорулоосу белгиленген. Кароого алынып жаткан мезгил ичинде орточо алынган кирешелүүлүк деңгээлинин жогорулоосу белгиленген (+2,8 пайыздык пункт). 2015-жылдын I чейрегинде сатуу көлөмү 1,3 млрд сом чегинде түптөлгөн. Кароого алынып жаткан мезгил ичинде бардык МКОнун орточо алынган кирешелүүлүгү 15,6 пайызды түзгөн.

Банктар аралык кредиттик ресурстар рыногу

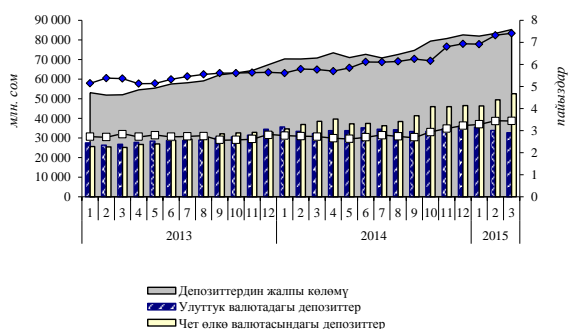
2014-жылдын I чейреги ичинде банктар аралык рынокто катышуучулардын жогорку жигердүүлүгүнүн тенденциясы уланган. Кароого алынып жаткан мезгил ичинде Улуттук банктын кредиттерин кошо алганда, сом түрүндөгү насыялардын жалпы көлөмү “овернайт” кредиттеринин көлөмүнүн үч эсеге, 12,4 млрд сомго чейин жана “репо” шарттарындагы бүтүмдөрдүн 2,8 эсеге, 11,9 млрд сомго чейин көбөйүүсүнүн эсебинен 25,6

3.2.5-график. Банктар аралык кредиттик ресурстар рыногунда чендердин жана репо бүтүмдөрүнүн көлөмүнүн динамикасы

млрд сомду түзгөн (орточо салмактанып алынган чен 10,5 пайыз). Кароого алынып жаткан мезгил ичинде аукцион шарттарында 600,0 млн сом суммасына кредиттер да берилген. Стандарттык шарттарда берилген улуттук валютадагы кредиттердин көлөмү 60,8 млн сомго чейин төмөндөгөн. Чет өлкө валютасындагы бүтүмдөр 420,8 млн сом суммасына жүргүзүлгөн.

3.2.6-график. Коммерциялык банктардын депозиттеринин динамикасы

Депозит рыногу

Коммерциялык банктардын депозит базасынын 2015-жылдын I чейрегинин акырына карата көлөмү жыл башынан бери 3,3 пайызга көбөйүү менен 82,3 млрд сомду түзгөн. Чет өлкө валютасындагы депозиттер 13,0 пайызга, 52,5 млрд сомдук эквивалентке чейин көбөйгөн. Улуттук валютадагы депозиттер 9,2 пайызга, 32,7 млрд сомго чейин төмөндөгөн.

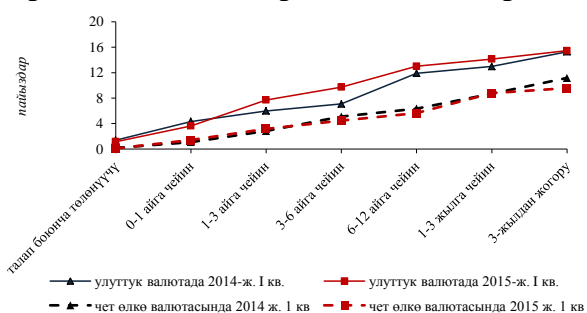
АКШ долларынын бекемделиши факторунун таасири астында депозиттерди долларлаштыруу жыл башынан бери 56,3 пайыздан 61,6 пайызга чейин өскөн.

3.2.7-график. Жаңыдан кабыл алынган депозиттердин динамикасы

2015-жылдын I чейрегинде жаңыдан кабыл алынган улуттук валютадагы депозиттер боюнча орточо салмактанып алынган пайыздык чен 2014-жылдын ушул эле көрсөткүчүнө салыштырганда 0,06 пайыздык пунктка төмөндөө менен 2,22 пайызды; чет өлкө валютасындагы аманаттар боюнча – 0,39 пайыздык пунктка көбөйүү менен 1,16 пайызды түзгөн.

3.2.8-график. Мөөнөттүүлүк категориялары боюнча улуттук жана чет өлкө валюталарында жаңы берилген депозиттер боюнча чендер

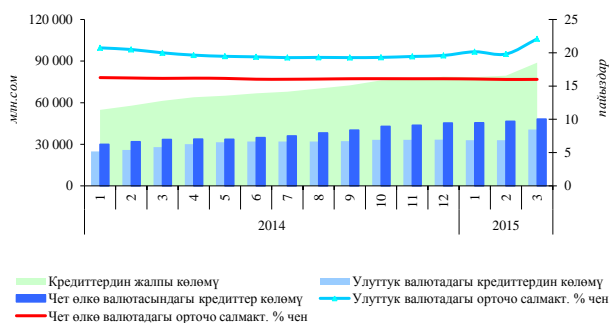

Кредит рыногу

2015-жылдын I чейрегинде улуттук валютада сыяктуу эле, чет өлкө валютасында да кредиттерди берүүнүн эсебинен кредит портфели көбөйгөн. Кредиттөөнүн өсүшүнүн бирден бир факторунан болуп “Айыл чарбаны каржылоо-3” долбоорун жүзөгө ашыруу саналат, ал 2015-жылдын март айынын тартып насыя бере баштаган. Берилген кредиттердин көлөмү март айында 386,0 млн сомду түзгөн.

Кароого алынып жаткан мезгилдин акырына карата коммерциялык банктардын кредит портфелинин көлөмү жыл башынан бери 12,9 пайызга жогорулоо менен 88,9 млрд сомду

3.2.9-график. Бир мезгилдин акырына карата коммерциялык банктардын кредиттик карызынын динамикасы

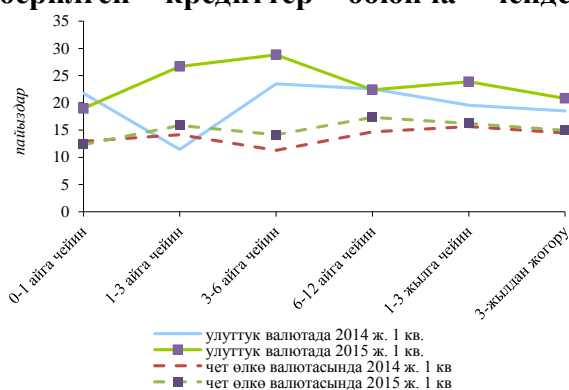
түзгөн. Анын ичинен улуттук валютадагы кредиттер 21,9 пайызга көбөйүү менен 40,7 млрд сомду, ал эми чет өлкө валютасында – сом эквивалентинде 48,2 млрд сомду түзгөн (+6,3 пайыз).

Кароого алынып жаткан мезгилдин акырына карата кредит портфелин долларлаштыруу жыл башынан бери 3,4 пайыздык пунктка төмөндөө менен 54,3 пайызды түзгөн.

2015-жылдын биринчи чейреги ичинде улуттук валютада жаңыдан берилген кредиттер боюнча орточо салмактанып алынган пайыздык чен 2,82 пайыздык пунктка жогорулап, 22,46 пайызды түзгөн, чет өлкө валютасында – 0,04 пайыздык пунктка, 14,59 пайызга чейин көбөйгөн.

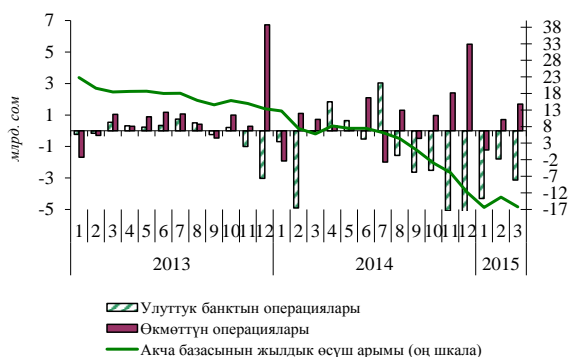
Кароого алынып жаткан мезгилдин акырына карата мөөнөтүндө төлөнбөгөн кредиттердин үлүшү 2,2 пайызды (жыл башынан бери өзгөрбөстөн), пролонгацияланган кредиттердин үлүшү – 2,4 пайызды түзгөн (-0,6 пайыздык пункт).

3.2.10-график. Мөөнөттүүлүк категориялары боюнча улуттук жана чет өлкө валюталарында жаңы берилген кредиттер боюнча чендер

3.3. Монетардык индикаторлор динамикасы

3.3.1-график. Акча базасынын өзгөрүүсүнө Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн жана Улуттук банктын операцияларынын салымы

Акча базасы

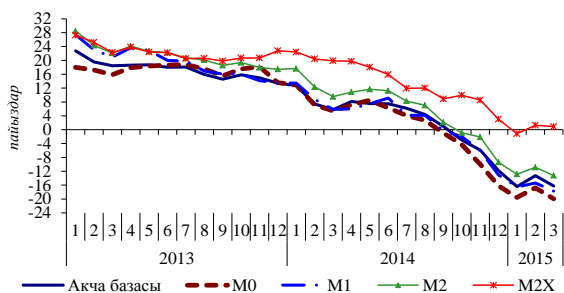
2015-жылдын I чейрегинде акча базасы 12,5 пайызга же 8,0 млрд сомго төмөндөгөн. I чейрек ичинде акча базасынын төмөндөшүнө аны 9,2 млрд сомго кыскарткан Улуттук банктын операциялары таасирин тийгизген; Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн операциялары акча базасын 1,2 млрд сомго көбөйткөн.

Акча базасынын азайышына Улуттук банктын операцияларынын таасири негизинен, валюта рыногунда таза салымы 9,8 млрд сомду түзгөн операциялар менен шартталган.

Акча топтомдору

2015-жылдын I чейрегинде акча топтомдорунун өзгөрүшүнүн номиналдык арымы төмөндөө тенденциясына ээ болгон. Банктардан тышкары акча (M0), тар мааниде колдонулуучу акча (M1) жана кеңири мааниде колдонулуучу акчалар өтүп жаткан жылдын баш жагына карата алардын деңгээлине

3.3.2-график. Акча топтомдорунун өсүшүнүн номиналдык арымы
(жылдык мааниде)

салыштырганда, тиешелүүлүгүнө жараша 13,3 13,9 жана 11,9 пайызга төмөндөгөн (жылдык мааниде алганда тиешелүүлүгүнө жараша 19,9, 17,7 жана 13,2 пайыз). Ошол эле учурда чет өлкө валютасындагы депозиттердин өсүшү чет өлкө валютасындагы депозиттерди камтыган, M2X кеңири акча массасынын жыл башындагы деңгээлге салыштырганда 3,8 пайызга кыскарышынын эң эле төмөн арымдарын шарттаган (жылдык мааниде алганда M2X көлөмү 0,9 пайызга өскөн).

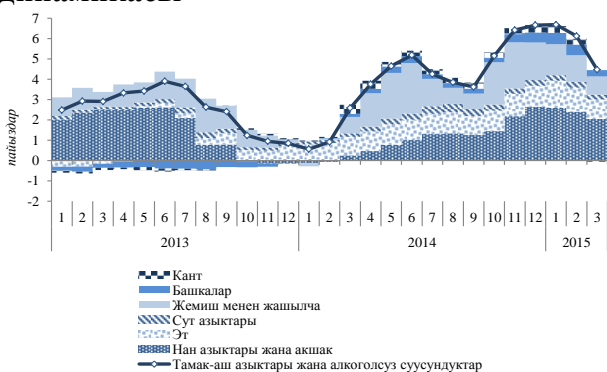
4-глава. Инфляция динамикасы

4.1. Керектөө бааларынын индекси

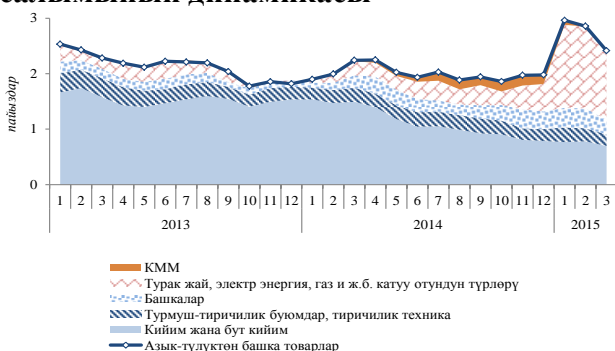
4.1.1-график. Керектөө бааларынын индексинин түзүмүнүн динамикасы (өткөн жылдын тиешелүү чейрегине карата чейрек)

4.1.2-график. Жылдык керектөө бааларынын индексиндеги азык-түлүккө баалар салымынын динамикасы

4.1.3-график. Жылдык керектөө бааларынын индексиндеги азык-түлүктөн башка товарларга баалар салымынын динамикасы

Улуттук статистика комитетинин маалыматтары боюнча, 2015-жылдын I чейреги ичинде инфляция 10,3 пайызды түзгөн (2015-жылдын I чейреги/2014-жылдын I чейреги); 2014-жылдын ушул эле көрсөткүчү 4,7 пайыз деңгээлде түптөлгөн. Мында, инфляциянын жылдык мааниси өтүп жаткан жылдын баш жагындагы 10,5 пайыздан март айындагы 8,5 пайызга чейин төмөндөшү белгиленген.

2015-жылдын I чейрегинде өлкөдө инфляциянын калыптанышы, негизинен электр энергиясына тарифтердин жогорулашынын, алкогольдук ичимдиктердин жана тамекин кымбатташынын, ошондой эле кызмат көрсөтүүлөрдүн наркынын жогорулашынын натыйжасында, азык-түлүктөн башка түзүүчүлөрдүн көбөйүшүнүн эсебинен жүргөн. Ошондой эле 2014-жылы өлкөнүн айыл-чарба секторунда өндүрүш көлөмүнүн төмөндөөсүнүн алкагында, жашылча-жемиш продукциясына ички баалардын өсүшү белгиленген, ошону менен 2015-жылдын I чейрегинде азык-түлүк инфляциянын өсүшүнө негизги салым кошкон.

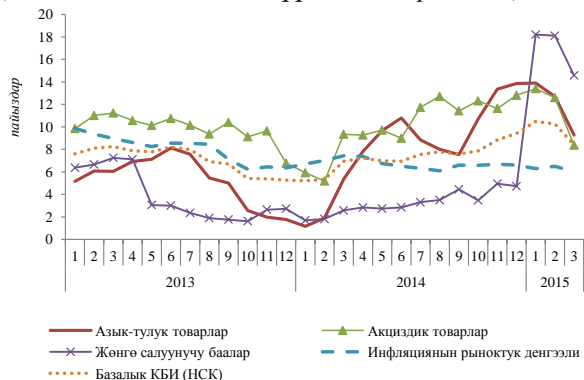
Россия мунай зат рыногунда дүң өткөрүү бааларынын төмөндөөсүнөн жана чийки мунайга дүйнөлүк баалардын түшүүсүнөн улам, күйүүчү-майлоочу материалдарга ички баалардын төмөндөшү баалардын өсүшүнүн ооздуктоочу факторунан болгон. Казакстан дан рыногунда экспорттук баалардын салыштырмалуу туруктуу динамикасы, ошондой эле дүйнөлүк азык-түлүк рынокторунда котировкалардын төмөндөтүүчү тенденциясы бүтүндөй алганда, өлкөдөгү инфляциялык басымдын төмөндөшүн шарттаган.

2014-жылдын I чейрегине салыштырганда 2015-жылдын I чейрегинде азык-түлүк товарлары 11,9 пайызга көбөйгөн. Нан азыктарына баалардын индексинин өсүшү 13,2 пайызды түзгөн. Жашылча-жемиш продукциясына баалардын көбөйүшү 19,9 пайызды, сүт азыктарына – 10,9 пайызды, эт продукциясына – 9,8 пайызды түзгөн.

2015-жылдын I чейрегинде азык-түлүктөн башка товарлар 2014-жылдын I чейрегине салыштырганда баасы 9,5 пайызга өскөн. Азык-түлүктөн башка товарларга баалардын өсүшүнө

4.1.4-график. Товарлардын топтору боюнча керектөө бааларынын индексинин динамикасы

(өткөн жылдын тиешелүү айына карата ай)

олуттуу салымды “кийим жана бут кийим” товарлар тобунун кымбатташы кошту, анын баасы 6,7 пайызга жана “электр энергиясы” категориясы 15,6 пайызга өскөн. Күндөлүк турмуштагы буюмдардын жана тиричилик техникасы 6,2 пайызга кымбаттаган.

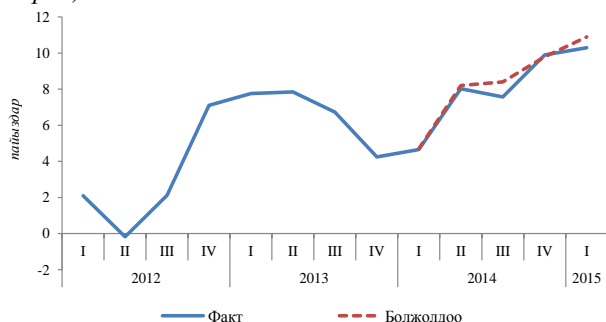
2015-жылдын I чейрегинде акы төлөнүүчү кызматтарга баалардын өсүшү 6,0 пайызды (2014-жылдын I чейрегинде – 4,0 пайызды) түзгөн. Бул топто индексин өсүшү, негизинен эс алуу (+11,3 пайыз) жана билим берүү кызматтарына (+7,9 пайыз) баалардын жогорулашы менен шартталган.

Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитетинин методикасы боюнча эсептелинген базалык инфляция 2014-жылдын I чейрегине салыштырганда 2015-жылдын I чейрегинде 9,7 пайызды түзгөн.

4.2. Болжолдоолорду фактылар менен салыштыруу

4.2.1-график. Керектөө бааларынын индексинин айкын жана болжолдуу мааниси

(өткөн жылдын тиешелүү чейрегине карата чейрек)

Инфляциянын орточо чейректик деңгээли болжолдонгон мааниден 0,6 пайыздык пунктка төмөн болуу менен 10,3 пайыз чегинде түптөлгөн (2015-жылдын I чейреги/2014-жылдын I чейреги). Инфляциянын болжолдуу маанисин айкын маанисинен четтетүү азык-түлүк товарларынын дүйнөлүк рыногунда баалардын барган сайын төмөндөө жана казакстандык буудайга экспорттук баалардын кыйла эрте турукташтырылышын алкагында, азык-түлүк инфляциясынын күтүлүүчү арымдарына караганда кыйла жай арымдарына ээ болгондугу менен шартталган.

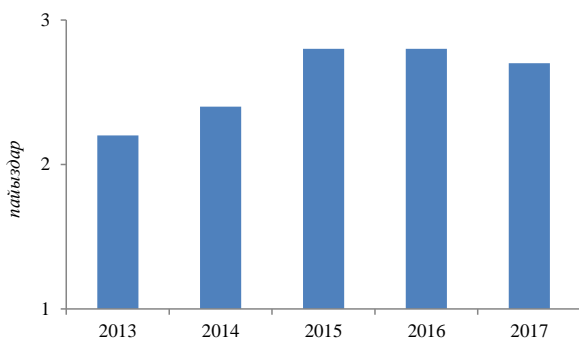
5-глава. Орто мөөнөткө каралган болжолдоо

5.1. Тышкы чөйрө жөнүндө болжолдоолор

5.1. Соода боюнча негизги өнөктөш-өлкөлөрдүн өнүгүүсүн болжолдоо

5.1.1-график. АКШ ИДӨсүнүн реалдуу өсүшү

(жылдан жылга карата)

Булак: «Блумберг» маалыматтык агенттиги

АКШ

Финансылык жана маалыматтык институттардын болжолдоолору боюнча, АКШ экономикасынын орто мөөнөткө каралган келечекте калыбына келтирүү орточо арымдар менен уланат. Биринчи чейректе өсүштүн басаңдашы, көбүнесе керектөө чыгашаларынын өсүшүнө таасир тийгизген начар аба ырайы шарттары жана порттордун ишинде орун алган үзгүлтүктөр сыяктуу убактылуу факторлордун аракети менен шартталган. Иш менен камсыз кылуунун андан ары өсүшү жана отунга болгон кыйла төмөн баалардын белгиленишинин натыйжасында, керектөө үчүн жеткиликтүү каражаттарды бошотуу ички керектөөнү калыбына келтирилишине көмөк көрсөтөт. Тобокелдик факторлорунан болуп тышкы соодага кыйла туруктуу АКШ долларынын таасири жана кен казуу тармагына инвестициялар көлөмүнө мунайга болгон салыштырмалуу төмөн баалардын терс таасири саналат.

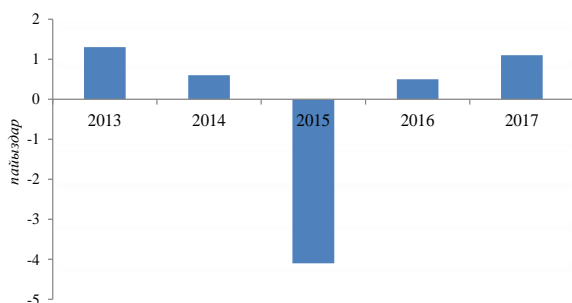
Орто мөөнөткө каралган келечекте АКШда орун алган инфляция Федералдык резерв системасынын көрсөткүчүнө – 2,0 пайызга жакын жогорулоосу болжолдонот.

Россия

Россия экономикасынын 2015-2017-жылдары өсүшүнө карата болжолдоолор төмөнкү сыяктуу факторлордон улам бир аз жакшырган: Батыш өлкөлөрү тарабынан жаңы санкцияларды киргизүү тобокелдигинин төмөндөшү (региондогу геосаясий кырдаалдын жакшырышына байланыштуу), мунайга болгон баалардын бир аз жогорулашы жана капиталдын агылып чыгышынын басаңдашы (2015-жылдын I чейрегинин жыйынтыгы боюнча – 32,6 млрд АКШ доллары, бул 2014-жылдын ушул эле мезгилине караганда 1,5 эсеге аз). Алсак, 2015-жылы Россия Федерациясынын экономикасынын 4,1 пайызга чейин төмөндөөсү (5,2 пайызга төмөндөөнүн ордуна), ал эми 2016-жылы – 0,5 пайызга өсүшү (3,4 пайызга чейин түшүүнүн ордуна) жана 2017-жылы –1,1 пайызга өсүшү күтүлөт.

5.1.2-график. Россия ИДӨсүнүн реалдуу өсүшү

(жылдан жылга карата)

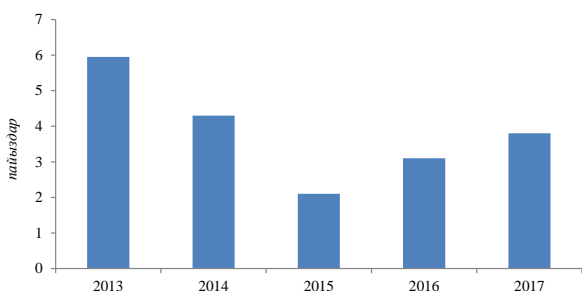

Булак: «Блумберг» маалыматтык агенттиги

Россия рублинин курсу турукташтырылып, бирок, андан ары курс өзгөрмөлүү болгондугуна байланыштуу, мунайга болгон баа динамикасы Батыш өлкөлөрү тарабынан жаңы санкциялардын киргизилиши же салынган санкцияларды жокко чыгаруу жана Россия Банкы жүргүзгөн андан аркы акча-кредит саясаты сыяктуу факторлордун астында өзгөрмөлүүлүгүн улантат.

Россияда орун алган инфляция I чейректин акырында белгиленген чекке жеткен жана андан ары орус рублинин курсунун турукташуусуна, керектөө суроо-талабынын кыскарышына жана Батыш өлкөлөрүнө карата импорттук чектөөлөрдүн таасиринин төмөндөшүнө байланыштуу, басаңдай баштайт жана 2017-жылы Россия банкынын максаттуу көрсөткүчүнө – 4,0 пайызга жетиши мүмкүн.

5.1.3-график. Казакстан ИДӨсүнүн реалдуу өсүшү
(жылдан жылга карата)

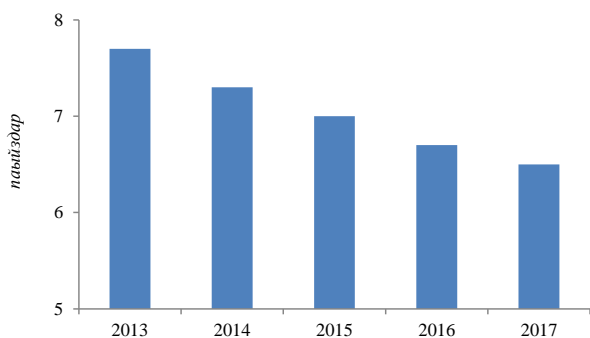
Булак: «Блумберг» маалыматтык агенттиги, эл аралык финансы институттары

Казакстан
Эл аралык финансы мекемелери жана алдыңкы рейтингдик агенттиктер Казакстан экономикасынын өсүшү боюнча болжолдоолорду 2,1 пайызга жакын деңгээлге чейин төмөндөө тарабына кайра каралган, бул мунайга болгон баанын 2015-жылы 50 АКШ долларына чейин төмөндөөсү менен түшүндүрүлөт, ошондой эле Россиядагы олуттуу экономикалык басаңдоо келечегин, Евразия бирлигине кирген өлкөлөргө казакстан экспортунун атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүнүн начарлашын чагылдырат. Мында, өлкөнүн экономикасынын 2016-2017-жылдарга өсүшүнүн экономикалык келечеги экономиканын мунайга болгон төмөн бааларга карата ыңгайлашуусун, жеке секторду жана финансылык инфраструктураны өнүктүрүү, эмгек рыногун колдоо, ошондой эле 2016-жылдын акырында “Кашаган” мунай кенин эксплуатациялоого киргизүү аркылуу экономиканын диверсификацияланышына багытталган “Нурлы Жол” 5 жылдык мамлекеттик программасынын дем берүү чараларынын оң таасирин чагылдырат.

Азык-түлүккө болгон төмөн баалар, кирешелердин кыйла жай өсүшү, Россия Федерациясынан кыйла арзан импорту жана Кыргызстандын Евразия экономикалык бирлигине кошулуусу менен бирге эле, 2015-жылы инфляциянын 6,0 пайызга чейин басаңдашы болжолдонот. Казакстан Улуттук

банкы жылдык инфляцияны 5,0-8,0 пайыз чегинде кармап туруу милдетин өз алдына коюуда. Мындан тышкары, Казакстан Улуттук банкы тарабынан теңге курсунун мунайга болгон орточо жылдык баалардын баррелине 50 АКШ долларынан барган сайын төмөндөй берсе, 2015-жылдын акырына карата 1 АКШ доллары үчүн 210 теңге деңгээлине чейин бир калыпта корректировкалоону жүргүзүү боюнча күтүүлөр орун алат, мында чет өлкө валютасын сатып алуунун кезектеги толкуну боюнча тобокелдиктер сакталууда.

5.1.4-график. Кытайдын реалдуу ички дүң өнүмүнүн өсүшү
(*тиешелүү жылга карата жыл ичинде*)

Маалымат булагы: «Блумберг» маалымат агенттиги

Кытай

Кытай экономикасынын өсүшү өндүрүштүк кубаттуулукту кыскартуу, айлана-чөйрөнүн булганышына жол бербөө жана коррупцияга каршы күрөшүү боюнча чараларды көрүүдөн жана өлкөнүн өкмөтү тарабынан экономикалык реформаларды жүзөгө ашыруудан улам акырындык менен бара-бара басаңдашы күтүлүүдө. Экономика үчүн тобокелдиктин кошумча факторлорунан болуп, кытай акча бирдигинин башка валюталарга карата бекемделиши жана кээ бир тышкы рыноктордогу алсыз суроо-талап, ошондой эле кыймылсыз мүлк рыногунун кыскарышы таасиринин улануусу саналат. Мында, өлкө бийлиги фискалдык саясатты жүргүзүүнү жана экономиканы өнүктүрүү муктаждыгына жараша акча-кредит саясатына тиешелүү корректировкаларды киргизүүнү талап кылган позицияда иш алып барат. 2015-жылы Кытайдын ички дүң өнүмүнүн өсүшү 2016-2017-жылдары басаңдап, 7,0 пайыз, өкмөттүн максаттуу көрсөткүчү чегинде болжолдонууда.

Орто мөөнөттүк мезгил ичинде инфляциянын 2015-жылы 2,0 пайыздан 2017-жылы 3,0 пайызга чейин бара-бара жогорулашы болжолдонууда.

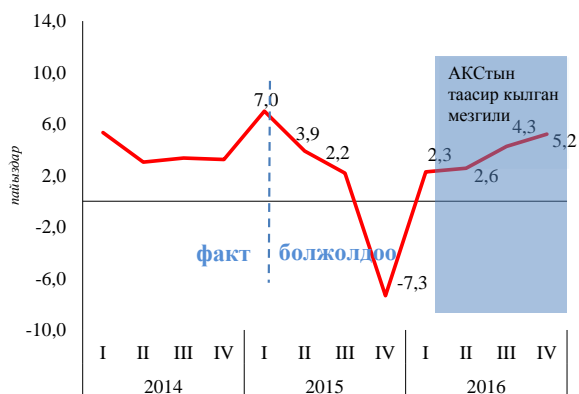
5.2. Орто мөөнөткө каралган болжолдоо

Экономиканын реалдуу секторун өнүктүрүү

Тышкы конъюнктуранын начарлашына карабастан (2015-жылдын I чейрегинде товардын жүгүртүлүшү 14,5 пайызга кыскарган) ИДӨнүн өсүшү “Кумтөр” ишканасын эске албаганда жылдык мааниде 3,4 пайыз чегинде алгылыктуу деңгээлде

5.2.1-график. Реалдуу ИДӨнү болжолдоо

(өткөн жылдын тиешелүү чейрегине карата чейрек)

белгиленген. Реалдуу мааниде алганда жалпы ИДӨ 7,0 пайызга көбөйгөн.

2015-жылдын I чейрегинде Россиядагы эмгек мигранттардын акча которууларынын таза агылып кирүүсү доллар эквивалентинде 38,9 пайызга кыскарган. Кыска мөөнөттүк келечекте көрсөткүчтүн өсүш арымынын бир аз калыбына келиши күтүлүүдө жана 2015-жылдын II чейрегинин жыйынтыгы боюнча акча которуулардын агылып кирүүсү 24,3 пайызга кыскарат. Кыска мөөнөттүк келечектеги акча которуулар калктын сатып алуу жөндөмдүүлүгүнө колдоо көрсөтө албайт.

Жергиликтүү экономиканын кыска мөөнөттүк келечекте мындан аркы өнүгүүсүнө баа берүүлөр экономиканын айрым секторлорунда орун алган тенденцияларга жана кайрадан берилген кредиттердин динамикасына негизделген. Техногендик факторлордон улам, сакталып турган тобокелдиктерге карабастан “Кумтөр” алтын кенин казып алуу ишканасынын алтынды өндүрүү көлөмүн көбөйтүү мүмкүнчүлүктөрү да эске алынган. 2015-жылы ишканада өндүрүштүн реалдуу мааниде 5,0 пайызга кыскарышы күтүлүүдө, бул февраль айындагы болжолдуу баа берүүсүнөн 12,0 п.п. жогору. Алтынды өндүрүү боюнча 2016-2017-жылдарга каралган баа берүүлөр өзгөрүүсүз калган: өндүрүү көлөмүнүн 2,0 пайыз деңгээлинде орточо жылдык төмөндөшү күтүлүүдө.

ИДӨгө кошумча кыйыр түрдө оң таасирин кыска мөөнөттүк келечекте кыргыз өндүрүшүнүн атаандашуу артыкчылыгынын жогорулоосу аркылуу сомдун бара-бара нарксыздашы тийгизет.

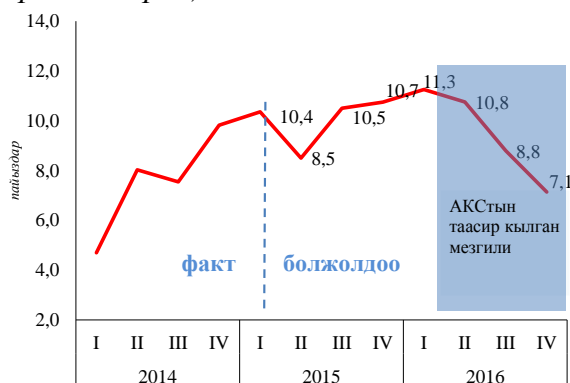
Бүтүндөй алганда, Кыргыз Республикасынын экономикалык өсүшүнүн болжолдоосу 2015-жылы -0,9 пайыздан 0,4 пайызга чейин жогорулоо, ал эми 2016-жылы 7,0 пайыздан 3,8 пайызга чейин төмөндөө жагына кайра каралып чыккан.

Инфляция

“Brent” маркасындагы мунайга дүйнөлүк баалар 2015-жылдын I чейреги үчүн орто алганда бир барелль үчүн 53 доллар деңгээлинде турган, бул февраль айындагы баа берүүлөрдөн бир аз жогору. Дүйнөлүк азык-түлүк рынокторунда төмөндөөгө ык койгон тенденция байкалган.

Кыска мөөнөттүк келечекте

5.2.2-график. Инфляцияны болжолдоо
(өткөн жылдын тиешелүү чейрегине карата чейрек)

энергопродукцияларга жана азык-түлүк товарларына баанын болжолдонушу акырындык менен жогорулоого ык койгон тенденция катары берилген. Мында, кыска мөөнөттүк мезгил ичинде дүйнөлүк азык-түлүк рынокторунда жана буудайды сунуштоочу негизги өлкөлөрдүн бири Казакстанда күтүлүп жаткан мол түшүмдөн улам баанын төмөндөшү күтүлүүдө.

Жаз мезгилинин башында орун алган начар аба-ырайынын шарттары «жашылча жемиштер» товардык топ боюнча болжолдоодо эске алынган (инфляцияга салым жылдык мааниде 1,0 п.п. түзгөн). Мындан тышкары, учурдагы болжолдоодо 2015-жылдын экинчи жана үчүнчү чейректериндеги бажы алымдарынын өсүшү тобокелдиги эске алынган, инфляцияга салым тиешелүүлүгүнө жараша 1,8 п.п. жана 0,7 п.п. түзөт, мында негизги салым азык-түлүктөн башка товарларга карата баанын өсүшү менен камсыздалат.

Кыска мөөнөттүк келечекте бара-бара алсызданышы менен сомдун алмашуу курсу тарабынан инфляциялык басымдын сакталышы күтүлүүдө. Ошентип, 2015-жылдын II чейрегинде инфляция мурда болжолдонгон 10,0 пайыз деңгээлинин ордуна жылдык мааниде 8,5 пайызды түзгөн. Бүтүндөй 2015-жыл үчүн инфляциянын орточо жылдык мааниси 10,0 пайызды түзөт. Орточо мөөнөттүк келечекте инфляция боюнча баа берүүлөр жогорулоо жагына кайра каралып чыккан. Алсак, инфляциянын жаңы болжолдоосу 2016-жылы ичинде орточо алганда 9,4 пайыз чегинде калыптанган.

Төлөм теңдеми¹

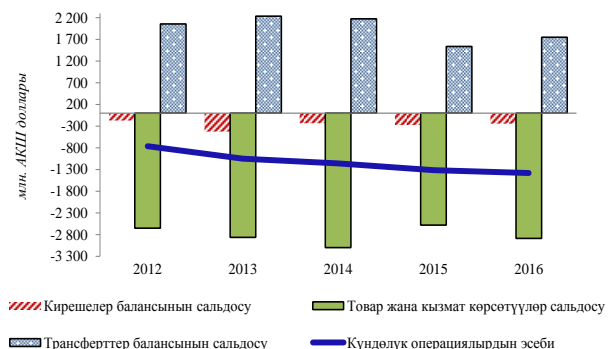
2015-жылы төлөм теңдеминин абалын аныктаган негизги фактордон болуп Кыргыз Республикасынын Евразия Экономика Бирлигине (мындан ары Бирлик) кирүүсү болгон.

Отчеттук жыл жыйынтыгы боюнча күндөлүк операциялар эсебинин тартыштыгы ИДӨгө карата 2014-жылдын деңгээлинен 2,4 пайыздык пунктка ашуу менен 17,9 пайыз деңгээлинде болоору күтүлүүдө.

Мындай начарлоо күндөлүк трансферттердин түшүүлөрүнүн таза көлөмүнүн кыскарышы

¹ Болжолдоо, мунай заттарын реэкспорттоо жана «алып сатарлардын» соода жүргүзүүсү боюнча кошумча эсептөөлөрдү эске алуу менен түзүлгөн.

5.2.3-график. Күндөлүк операциялар эсеби боюнча болжолдонгон маалыматтар

менен шартталат.

Болжолдоого алынган мезгил ичинде импорт көлөмүнүн бүтүндөй 11,5 пайызга төмөндөшү күтүлүүдө. Евразия Экономика Бирлигине киргенден кийин тариф ченинин деңгээлинин жогорулоосунан¹ улам, импорттун кымбатташы алыскы чет өлкөлөрдөн импорттук берүүлөрдүн 15,3 пайызга кыскаруусунун негизги факторунан болот. Алыскы чет өлкөлөрдөн импорттук түшүүлөрдүн төмөндөшү Евразия Экономика Бирлигине кирген өлкөлөрдүн ташып келүүлөрү менен жарым жартылай компенсацияланышына карабастан, мунайга карата дүйнөлүк баанын төмөндөшү жана энергия продуктыларынын импорт көлөмүнүн андан аркы кыскаруусу КМШ өлкөлөрүнөн импорттук берүүлөрдүн көлөмүн 7,5 пайыз деңгээлине төмөндөтүүдө маанилүү ролду ойнойт.

Бирликтин алкагында соода жүргүзүүнүн жаңы шарттарына байланыштуу 2015-жылы экспорттун динамикасына негизги таасирди “алып сатарлардын” соода жүргүзүүсү боюнча кошумча эсептешүүсүнүн көлөмүнүн 35,9 пайызга төмөндөшү тийгизет. “Кумтөр” алтын кенин казып алуу ишканасында алтынды казып алуу көлөмүнүн болжолдонгон төмөндөшү 2015-жылы алтынга карата дүйнөлүк баанын бир аз өсүшү менен компенсацияланат, натыйжада отчеттук мезгил ичинде баалуу металлды экспорттоо көлөмү өткөн жылдын деңгээлинде (716,7 млн АКШ доллар) калган. Ошону менен бирге эле, алтынды жана кошумча эсептөөнү эске албаганда, экспорттун көлөмү да 9,8 пайызга төмөндөйт, бул Бирликтин алкагында бизнести жүргүзүүнүн жаңы эрежелерине (сертификациялоо талаптары, Евразия Экономика Бирлигине кирген өлкө-мүчөлөрдүн ишканалары тарабынан атаандаштык ж.б.)² ыңгайлаштыруу шарттарында айыл чарба жана жеңил өнөр жай продукцияларынын берүүлөрүнүн күтүлүп жаткан кыскаруусу менен шартталган.

Россия Федерациясынын экономикасынын

¹ Улуттук банктын баа берүүсү боюнча Бажы бирлигине кирбеген өлкөлөрдүн импортуна карата бажы ченинин жогорулашы 2015-жылы алыскы чет өлкөлөрдүн импортунун 7,4 пайызга кыскаруусуна алып келет. Кийим-кече, бут кийим, эт жана эт кошулган азыктар, чоюн, болот жана алюминийден жасалган конструкциялар, дары-дармектер, чоюн жана болот металлдары, жеңил автоунаалар, жыгач сыяктуу ири товардык түрлөрдүн түшүүлөрүнүн кыскаруусу болжолдонууда.

² Мында, Евразия Экономика Бирлигине Кыргызстандын өтүүсүнө техникалык жактан көмөк көрсөтүүнүн алдын ала шарттарына (чек араны жакшыртуу, техникалык жактан жөнгө салуу, санитардык, ветеринардык ж.б. ушул сыяктуу маселелерди чечүүгө карата Россия Федерациясы 200,0 млн \$ жана Казакстан Республикасы 100,0 млн \$ грант бөлгөн) ылайык техникалык жактан көмөк көрсөтүү боюнча чараларды ишке ашыруу бир жылдан үч жылга чейинки мезгил аралыгында жүзөгө ашырылаарын белгилеп кетүү зарыл.

5.2.4-график. Капитал менен операциялар эсеби жана финансылык эсеп боюнча болжолдонгон маалыматтар
(млн АКШ доллары)

өнүгүшүнүн терс тенденциясы жеке трансферттердин түшүүлөрүнүн 27,3 пайызга төмөндөшүнө өбөлгө түзгөн. Ушуну менен катар эле, расмий сектор тарабынан алынган акча гранттарынын 56,6 пайызга төмөндөшү болжолдонууда. Жыйынтыгында болжолдоого алынган мезгил ичинде “күндөлүк трансферттер” статьясы боюнча таза агылып кирүү өткөн жылдын деңгээлинен 29,1 пайызга төмөн болушу күтүлүүдө.

Адаттагыдай эле, күндөлүк эсеп тартыштыгын каржылоо капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби боюнча капиталдын агылып кирүү эсебинен жүзөгө ашырылат, ал 2015-жылы өткөн жылдын деңгээлинен 59,4 пайызга жогору болоору күтүлүүдө. Буга тике инвестициялардын таза агылып кирүүсүнүн өсүшү (381,1 млн АКШ долларына чейин), ошондой эле Евразия Экономика Бирлигине кирүү учурунда чек араларды жакшыртууга багытталган Россия Федерациясынын жана Казакстан Республикасынын гранттык каражаттарынын жана Кыргыз-Россия өнүктүрүү фондусунун каражаттарынын түшүүлөрү өбөлгө түзөт. Мында, жеке сыяктуу эле, мамлекеттик секторлордун карызынын негизги суммасы боюнча төлөөлөрдүн өсүшүнөн улам, тышкы кредиттер боюнча таза агылып кирүүнүн 34,6 пайызга болжолдонгон төмөндөшү жөнүндө белгилеп кетүү зарыл.

Бүтүндөй алганда 2015-жыл жыйынтыгы боюнча жалпы төлөм теңдеми 136,0 млн АКШ доллар өлчөмүндө оң күтүлүүдө, мында, товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн келечектеги импортунун ордун жабуу үчүн жетиштүүлүк критерийлери импорттун¹ 4,0 айынын деңгээлинде болжолдонгон. 2016-жылга карата төлөм теңдеминин болжолдоосунун негизги өбөлгөлөрүнөн болуп, соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдө абалдын туруктуулугу жана Евразия Экономика Бирлигинин алкагында Кыргызстандын бизнести жүргүзүү шарттарына ийгиликтүү ыңгайлаштыруу саналат.

Алтынды жана кошумча эсептөөнү эске албаганда, экспорт жагында оң өзгөрүүлөр (өсүш 5,8 пайыз деңгээлинде), ошондой эле күндөлүк трансферт түшүүлөрүнүн өсүшүнүн

¹ 2015-2016-жылдары эл аралык камдар көлөмүнүн өсүшү Кыргыз-Россия өнүктүрүү фондусунун каражаттарынын, ошондой эле Евразия Экономика Бирлигине кирүүнүн алкагында чек араларды жакшыртууга багытталган Россия Федерациясынын жана Казакстан Республикасынын гранттарынын түшүүлөрүнөн камсыз болот.

(өсүш 13,5 пайыз деңгээлинде) калыбына келиши күтүлүүдө. Ушуга карабастан импорттун 6,5 пайыз деңгээлинде өсүшүнүн калыбына келүүсү, ошондой эле “алып сатарлардын” соода жүргүзүүсү боюнча кошумча эсептөө көлөмүнүн жана алтынды экспорттоо көлөмүнүн төмөндөшү, абсолюттук мааниде күндөлүк операциялар эсебинин тартыштыгынын (ИДӨгө карата пайыздык катышта күндөлүк эсептин терс сальдосу 17,4 пайызга чейин төмөндөйт) бир аз көбөйүшүнө алып келет.

Тике инвестициялардын таза агылып кирүүсүнүн 480,6 млн АКШ долларына чейин көбөйүүсү, ошондой эле тышкы кредиттердин түшүүлөрүнүн 464,3 млн АКШ доллар өлчөмүндөгү таза көлөмү финансылык эсеп боюнча түшүүлөрдүн негизги суммасын камсыз кылат.

2016-жыл жыйынтыгы боюнча төлөм теңдеминин жалпы сальдосу 202,5 млн АКШ доллар өлчөмүндө оң болжолдонууда. Камдык активдер товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн келечектеги импортунун 4,2 айынын ордун жабат.